

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

1.līmeņa profesionālā studiju programma

“Pirmsskolas izglītības skolotājs”

MADARA LABANOVIČA

Rotaļas un dabas materiālu lietošana 4 -5 gadu vecu bērnu stāstītprasmes sekmēšanai

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Asoc. prof.,

Akadēmiskais amats

Dr. Paed.,

*Zinātniskais / akadēmiskais
grāds*

Agrita Tauriņa

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2018

Anotācija

Pētījuma darba autore : Madara Labanoviča

Pētījuma darba vadītājs: Asoc. prof., Dr. paed. Agrita Tauriņa.

Darba veids: kvalifikācijas darbs

Darba apjoms: 54 lpp, 30 literatūras avoti; 9 tabulas, 19 attēli, 2 nodaļas un 6 apakšnodaļas, 6 pielikumi.

Darbs sastāv no divām daļām:

1. 4 – 5 gadīgo bērnu stāstītprasmes attīstība.
2. Vidējās pirmskolas vecuma bērnu stāstītprasmes izpēte.

Pētījuma mērķis: Teorētiski un praktiski izpētīt, kā, strādājot ar dabas materiāliem, var palīdzēt sekmēt bērna runas attīstību.

Pētījuma metodes: pedagoģiskās, psiholoģiskās un metodiskās literatūras analīze;

- novērošana;
- aptauja
- pētījuma datu matemātiskā analīze;

Darba autore pētījumā pārbaudīja, ka stāstītprasmes sekmēšanā svarīgi ir bērniem piedāvāt gatavot rotaļu tēlus un atribūtus, izzināt dabas materiālus un piedalīties dramatisācijas rotaļās. Pasaku un citu folkloras tekstu lietošana 4 – 5 gadus vecu bērnu runas attīstības sekmēšanai ir nozīmīgi tieši stāstītprasmes pilnveidei.

Atslēgas vārdi: *stāstītprasme, pasaka, 4 - 5 gadus veci bērni; rotaļas, dabas materiāli.*

Abstract

Qualification paper author : Madara Labanoviča

Qualification paper leader : Dr.paed.,Mg. psych. Agrita Tauriņa

Type of work : Qualification paper

Work structur : 54 pages, 30 sources of literature, 9 tables, 19 figures, 2 chapters and 6 sub-sections, 6 appendixes.

The Qualifications paper consists of two parts

1. Development of 4-5 year old children's storytelling.
2. Researching storytelling abilities of average pre-school children.

The aim of research : To study theoretically and practically how working with natural materials can help to further in the development of language.

Research methods : Analysis of pedagogical, psychological, methodological literature

- Observation
- Questionnaire
- Experience studies and analysis

The author of the qualification paper has tested how important is to offer children to make different plays' characters and attributes, to explore natural materials and participate in plays for advancing storytelling abilities. 4-5 year old preschool children like fairy-tales, folk songs and other folklore texts being used because they are easy to understand. Building storytelling abilities is the highest aim of developing a child's speech in preschool.

Keywords : storytelling, fairy-tale, 4-5 year old children, plays, learning, natural materials

Saturs

Anotācija.....	2
Abstract.....	3
Ievads.....	5
1. 4 – 5 gadus vecu bērnu attīstības raksturojums valodas apguves skatījumā	7
1.1 Vienaudžu un pieaugušā saskarsmes raksturojums valodas apguves sekmēšanai	7
1.2. Stāstītprasmes veicināšanas iespējas rotaļā un izziņas darbībā.	13
1.3 Dabas materiālu nozīme stāstītprasmes veicināšanā.....	18
2. Empīriskais pētījums par stāstīt prasmes sekmēšanu	23
2.1. Pētījuma metodoloģija un iesaistīto bērnu raksturojums	23
2.2. Pedagoģa izmēģinājuma darbības izvērtējums	27
2.3 Pētījumā iegūto datu analīze	32
Secinājumi	37
Izmantotā literatūra un avoti.....	39
Pielikumi.....	41

Ievads

Strādājot pirmsskolas iestādē, ar katru gadu arvien vairāk nāk bērni ar runas attīstības traucējumiem, tostarp skaņu izrunas traucējumiem, kas ir 21. gadsimtā aktuāla problēma. Mūsdienās raksturīgi ir tas, ka bērni maz runā, pieaugušie maz sarunājas ar bērniem, jo ir laika trūkums. Latvijā 2012. gadā bērniem vecumā no 3 - 14 gadiem 47,9% tika konstatēti valodas un runas traucējumi, kas pierāda autores teikto. (Blūmentāle, Kalēja, Klatenberga, Kuške, Valbe, 2014, 7) Kā bērnus iedrošināt iesaistīties darbībā, kas attīstītu bērna stāstītprasmi. Ņemot vērā faktu, ka 4 gadus vecs bērns ir laimīgs un vēlas pavadīt laiku ar citiem bērniem rotaļājoties (daudz fizisko spēļu), kā arī šis ir tas brīdis, kad bērns uztver *stāstīto*. Četrus līdz sešus gadus vecs bērns vēl izrāda egocentrismu, kurš atgādina sensomotorā intelekta sākumu. Bērnam ir jāsalīdzina savs viedoklis ar dažādiem viedokļiem un nekas vēl viņu nesagatavo, jo prāts tam nav gatavs. (Piažē, 2002, 304)

Strādājot pirmsskolas izglītības iestādē saprotu, ka pats galvenais uzdevums, valodā, ir vārdu krājuma paplašināšana, ko var veiksmīgi realizēt gan iekštelpās, gan ārā. Vadot rotaļnodarbības skolotājam nepieciešams izmantot nodarbībā - daiļliteratūras un folkloras tekstus, kas paplašina vārdu krājumu.

Bērns atbild uz jautājumiem, pats uzdodot jautājumus, iesaistās dialogos, kā arī vingrinās stāstīt pēc attēla. (Korbe, 2007, 19). Balstoties uz mājas lapā skola2030 teikto, prasme izstāstīt stāstu, tā ir mūsdienu aktuāla problēma, kas raksturo mūsdienu pasauli. Šīs prasmes iegūstam sākotnēji pirmsskolas izglītības iestādē, bet vēlāk pilnveidojam skolā. (<https://www.skola2030.lv/forumi>) Skolotājs saprot, ka šajā vecumā bērna valoda ir jāpilnveido, izmantojot runāšanu kā piemērs bērniem ir skolotājs, izmantojot runāšanu, stāstīšanu, klausīšanos, atbildēšanu uz jautājumiem, jautāšanu. Runa ir viens no intelektuālās attīstīšanas līdzekļiem. (Lieģeniece , 1999, 31).

Iepazīstoties ar dažādu autoru darbiem par valodas apguvi, varam secināt, ka praktiski bērns apgūst valodu, saskaroties ar pieaugušo un vienaudžiem, pētot dažādus priekšmetus, veicot izziņu par sevi, savu tuvāko apkārtni, vērojot dabas objektus, darbojoties dažādās jomās. Pasakas ir labs līdzeklis, lai paplašinātu bērna vārdu krājumu un liktu just līdz stāstījumam.

Pētījuma priekšmets Sāstītprasmes veicināšana 4-5 gadus veciem bērniem.

Pētījuma objekts Dabas materiālu izmantošana valodas apguves sekmēšanai.

Pētījuma mērķis Teorētiski un praktiski izpētīt dabas materiālu lietošanas un praktiskās darbības nozīmi bērnu stāstītprasmes sekmēšanai.

Pētījuma uzdevumi

1. Izpētīt teorētisko literatūru pētījuma problēmas ietvaros, noskaidrot raksturīgo attīstības posmam, pedagoģiskos paņēmienus valodas apguves veicināšanai.
2. Pētīt dabas materiālu lietošanas lietderību pedagoģiskajā procesā pirmsskolā valodas apguves aspektā.
3. Praktiski izpētīt dabas materiālu lietošanas lietderību stāstītprasmes sekmēšanai.
4. Analizēt bērnu stāstītprasmes rezultātus.

Pētījuma metodes

- Literatūras izpēte un analīze, pedagoģiskās, psiholoģiskās un metodiskās,
- Novērošana;
- Aptauja;
- Datu apkopošana un matemātiskā analīze;

Pētījuma hipotēze

Stāstītprasme tiek sekmēta, ja :

- sadarbībā ar bērniem tiek gatavoti rotaļu tēli un atribūti;
- tiek izzināti un mutvārdos raksturoti dabas materiāli;
- pedagogs piedāvā bērniem aktīvi iesaistīties dramaturģijā un patstāvīgi veidot stāstījuma sižetu.

Pētījuma bāze divpadsmit pirmsskolas grupas audzēkņi (4 -5 gadi), divi skolotāji.

1. 4 – 5 gadus vecu bērnu attīstības raksturojums valodas apguves skatījumā

1.1 Vienaudžu un pieaugušā saskarsmes raksturojums valodas apguves sekmēšanai

Pieaugušo atsaucības un mīlestības nozīme bērna un runas attīstībā ir svarīga loma. Agrā bērnībā izveidojas attiecības starp bērnu un māti vai bērna kopēju. Šo attiecību procesā veidojas bērna personība, kā arī valodas apguve, vēlāk arī mācību procesā. (Hadaņonoka.I., L. Hadaņonoka 2014, 9).

1978. gadā laikraksts *Family Circle* publicēja pētījumu par 50 turīgiem amerikāņiem, kas ir labākie savās nozarēs. Pētījuma autori atzina: šo cilvēku vecāki, viņus audzinot, vienmēr ir uzsvēruši izglītības nepieciešamību. Grāmatu lasīšana priekšā saviem bērniem ir atstājusi labu ietekmi. (Likona.,2000,420).

Bērnu grāmatas rada īpašus brīžus vecāku un bērnu attiecībās, un lasīšana mājās veicina lasītāja bērna intereses veidošanos, kas iespējam ilgs visa mūža garumā.

Katru dienu tiek skaļi lasītas grāmatas gan visai grupai kopā, gan nelielām bērnu grupām, kas interesējas par kādu konkrētu grāmatu. Ir svarīgi pārlasīt vecas, mīlas grāmatas. Atkārtošana palīdz bērnam iepazīt valodas regularitāti un valodas zīmju patstāvību. (Hansena, Kaufmane, Saifers, 2002, 137).

Saskarsmes situācijā cilvēkam protams, daudz kas mainās – sākot no sejas izteiksmes un beidzot ar viņa uzskatiem par apkārtējo īstenību. Galu galā pats cilvēka “ es”, personības iekšējais saturs rodas un veidojas tikai saskarsmes procesā. Jau pašās agrīnajās dzīves stadijās šī veidošanās ir saistīta ar to stāvokli, kādā nonāk bērns, ar cilvēkiem, kas ir ap viņu, ar viņa vietu tajā grupā, kas veido viņa attīstības mikrovidi.(Kolominskis,1990, 165).

Cilvēks ikdienā nonāk saskarsmē ar apkārtējiem cilvēkiem, notiek savstarpēja mijiedarbība. Saskarsme ir atkarīga no personības īpašībām, prasmes komunicēt, sadarboties, tāpēc svarīgi jau no pašas agras bērnības sākt apgūt saskarsmes prasmes un iemaņas.

Pedagogs ir ne tikai kontaktu uzturētāja, bet arī arhitekts, kas izplāno grupas telpas izkārtojumu un izvēlas piemērotus materiālus. Izvēloties daudzveidīgu literatūru un instrumentus lasītprasmes un rakstītprasmes apgūšanai, skolotāja rada priekšnoteikumus aktīvai valodas lietošanai.(Hansena, Kaufmane, Saifers, 2002,136).

G. Svence atzīst, ka atmiņai cilvēka dzīvē ir svarīga loma, šīs zināšanas tiek uzkrātas un pielietotas, atbilstoši nepieciešamai situācijai. Sākotnēji bērni iegaumē ar rotaļu palīdzību, spēles elementiem. Šajā vecumā notiek dažādu atmiņu veidu - : verbālā, tēlainā, kustību – attīstīšanās.

Tās iegaumēšanas stratēģijas ir šādas:

- Atkārtošana;
 - Asociāciju veidošana;
 - Klasifikācija (grupē pēc noteiktām pazīmēm);
 - Grupēšanas pazīmju sekmēšana (pēc lieluma, pēc krāsām) (Svence, 1999, 83).
- Atmiņai ir būtiska loma bērnu intelektuālajā attīstībā, jo tas cieši saistīts ar atkārtošanu, attīstās tēlainā atmiņa kā arī šie procesi ietekmē bērna – *stāstītprasmi.* (Svence, 1999, 83).

Darba autore ir pārliecināta, ka centieni atdarināt pieaugušo radītos paraugus var radīt vilšanos bērnam, jo viņi vēl nav pilnīgi attīstīta acu un roku koordinācija un roku veiklība. Vērojot bērnu un pieaugušo radošo darbību nav iespējams ieraudzīt divus identiskus darbus. Katram bērnam ir savs attīstības līmenis.

Pirmsskolas izglītības iestādē, mākslas centrā, dod iespēju bērniem aplūkot mākslas darbus un runāt par mākslu un par izjūtām, ko tā rada, apspriest to, ko viņi vēlas, kas tiem liekas patīkams.

Intelektuālā attīstība

- palielina vārdu krājumu;
- palīdz apgūt cēloņsakarības – kā un kāpēc kaut kas notiek;
- mācās par līnijām, krāsām, formām un struktūru;
- sāk atpazīt savu vārdu: pedagogs uz darbiem uzraksta vārdu un datumu vai arī bērni paši sāk rakstīt vārdu uz sava darbiņa;
- palielina uzmanības noturību;
- mācās sakārtot, salikt secībā un plānot.

Radošā attīstība

- rosina netradicionālu domāšanu ar uzdevumiem, kam nav viena, pareiza risinājuma;
 - veido izpratni par valodas un kultūras mantojumu.
- (Hansena, Kaufmane, Saifers, 2002, 97-98).

Darba autore ir ievērojusi, ka bērni spēj atcerēties pēc vizuālā (attēls, ilustrācija), jo tad viņi spēj sasaistīt dzirdēto informāciju ar redzēto. Ir seši mācīšanās tipi. Svarīgākie ir : vizuālais tips (izmanto galvenokārt redzi); vizuālais tips (izmanto galvenokārt redzi); vizuālais tips (izmanto galvenokārt redzi); auditīvais tips (izmanto galvenokārt dzirdi); haptiskais tips (uz tausti orientētais); olfaktoriskais tips (uz ožu orientētais); uz medijiem orientētais tips (piemēram, tāds, kas pieradis izmantot datoru) Neviens no šiem tipiem neeksistē tīrā veidā, bet gan jauktiem tipiem.(Rinķis, 2002, 42 - 43).

J. Kolominskis uzskata, ka bērns trešajā dzīves mēnesī jūt vajadzību – prasību pēc saskarsmes: redzot māti, bērns priecājas un komunicē smaidot , izdarot dažādas skaņas. Vēlāk šāda prasība rodas arī attiecībās uz citiem cilvēkiem, pārtop mīlestībā pret tuvākajiem, draudzībā utt. Augošais bērns sāk apzināties savu lomu attiecībās ar citiem cilvēkiem – saskarsmes vajadzības. Saskarsmes situācijā cilvēkam protams, daudz kas mainās – sākot no sejas izteiksmes un beidzot ar viņa uzskatiem par apkārtējo īstenību. Galu galā pats cilvēka “ es”, personības iekšējais saturs rodas un veidojas tikai saskarsmes procesā. Jau pašās agrīnajās dzīves stadijās šī veidošanās ir saistīta ar to stāvokli, kādā nonāk bērns, ar cilvēkiem, kas ir ap viņu, ar viņa vietu tajā grupā, kas veido viņa attīstības mikrovidi. (Kolominskis, 1990, 165).

Kvalifikācijas darba autore saprot, ka bērnam saskarsme ar pieaugušajiem un bērniem ir nepieciešama, jo tas ietekmē bērna labsajūtu un attieksmi pret dzīvi. Mūzika ir viens no veidiem, kas attīsta domāšanu, vērīgumu un veidojas saskarsmes process.

A. Līduma raksta, ka mūzikas uztvere veicina prāta procesus: domāšanu, vērīgumu, apjēgšanu. 3 – 4 gadu vecumā muzikalitātes attīstību sekmē bērna vajadzībām atbilstīgi psihi saudzējoši skaņdarbi. Izšķiroša nozīme ir līdztiesīgai sadarbībai *skolotājs – bērns – vecāki*. Jāatceras, ka bērns attīstās darbībā, tādēļ svarīgi ir sekmēt visu spēju attīstības veselumu. Svarīgi veicināt saziņas prasmi un adoptāciju grupā.(Līduma,2015, 138-139).

Ievadot pirmsskolas vecuma bērnus grāmatu pasaulē, svarīga loma ir ikvienam cilvēkam, kurš ir saiknē ar mazo bērnu. R. Kaņepēja uzskata, ka skolotājam pašam ir jābūt labam literatūras pazinējam, lai pielietotu literāro darbu fragmentus jebkurā dzīves situācijā, tā pastiprinot bērnu tikumisko, estētisko uztveri. (Kaņepēja, 2012.,133).

Ā. Ptičkina uzskata, ka audzēkņiem ir jāzina atstāstījumu veidi, kas ir *brīvais atstāstījums, atstāstījums tuvu tekstam, īsais jeb konspektīvais atstāstījums, attēlu plāns*. Pirmsskolā bieži tiek pielietots *attēlu plāns*, lai vieglāk uztvertu skolotājas lasīto tekstu un

vadoties pēc teksta, noteikt attēlu pareizo secību. Pirmsskolā ar brīvo atstāstījumu bērnus parasti sāk mācīt, jo tas ir visvienkāršākais atstāstījuma veids.(Ptičkina, 1999, 50-59).

Katram stāstījumam ir noteikta uzbūve: **ievads, galvenā daļa, nobeigums.**

Ievadā īsi un konkrēti pastāsta, par ko būs stāstījums, kad un kur tas noticis.

Galvenajā daļā secīgi pastāsta, kas un kā notika.

Nobeigumā pastāsta, kā tas viss beidzās. Var pastāstīt kādu atziņu, vēlējumu vai pamācību. (Golubina, Ikaļe,2016, 5).

D. Dzintere, I. Stangaine raksta, ka emocionālās un sociālās kompetences ir nepieciešamas (PII) skolotājam, lai sekmīgi risinātu sadarbību ar bērniem dažādās aktivitātēs, īpaši radošās rotaļās, atcerēsimies, ka sadarbība ir viens no kopdarbības veidiem – saskaņotā darbībā.(Dzintere, Stangaine, 2007, 274).

V. Zelmenis, raksta, ka runas skaļums jāpiemēro telpas lielumam, bet runas ātrums pieskaņojams klausītāja domāšanas ātrumam. Stāstījuma saturs vieglāk kļūst uztverams, ja runātājs pauž savu emocionālo attieksmi pret to – klausītājam. Runu tehniski izteiksmīgu dara tās ritms. (Zelmenis, 2000,119).

D. Vigule, citē Dēķena atziņas par pirmsskolas izglītības iestādi bērnu audzināšanu un attīstību saka, ka valoda ir domu un pārdzīvojumu tieša izteiksmes forma un cilvēka dzīves forma. Taču nevar runāt tikai par mutisko runu, ir jāskata arī žestu un mīmikas valoda. K. Dēķens uzskata, ka mazs bērns ir izcils meistars šīs valodas sapratnē. Pieaugušajam jābūt gatavam atbildēt uz bērna uzdotajiem jautājumiem nopietni, un viņam nav jābaidās sniegt arī faktus par bērna interesējošo jautājumu, jāizvairās no paviršiem spriedelējumiem. (Vigule,1998,17).

Darba autore secina, ka dažkārt pieaugušie, kas lasa tautas pasakas, cenšas uzlabot vai mainīt pasakas gaitu, lai izvairītos no nepatīkamu jautājuma uzdošanas, piemēram, “Sarkangalvīte un vilks”. Sanāk, ka pieaugušais nomāc bērnam šo izziņas procesu, bet ir jāsaprot, ka bērns ir zinātkārs.

Tautasdziesmu, pasaku un citu folkloras tekstu iesaistīšanu valodā ļoti patīk bērniem 4 – 5 gadu vecumā, jo viņi ieklausās valodā. Stāstītprasmes veidošana ir augstākais mērķis bērna runas attīstīšanā pirmsskolā. Tā ietver gramatiski pareizas runas veidošanu, noteiktu aktīvo vārdu krājumu, kas ļauj niansēt runu, izvēloties precīzas vārdu nozīmes, kā arī izmantot

tēlainās izteiksmes līdzekļus. Lai veicinātu bērnu stāstītprasmi kas ir bērna aktīva darbība, kas saistās ar apkārtnes izzināšanu un iepazīšanos ar literatūru. (Kaņepēja,2012, 133 -137).

Lai saprastu un palīdzētu bērniem, autore piedāvā tabulu (skat. 1. tabula), kur redzams 4 – 5 gadus veca bērnu raksturojums dažādu teoriju skatījumā.

1.tabula. 4 – 5 gadus veca bērna raksturojums dažādu teoriju skatījumā(Lieģeniece1999,39)

Teorijas nosaukums	Vecumposma apzīmējums	Vecumposma raksturojums
Psihosociālā, Psihoanalītiskā teorija (Ē. Eriksons)	Lokomotoriskā stadija.	Šo vecumposmu raksturo gan iniciatīva kā arī vainas apziņa. Bērnā šis ir rotaļu laiks. Raksturīgas fiziskas aktivitātes, pasaules izzināšana (“kāpēcīša” vecums) un komunikācijas prasmes apgūšana. Bērnu saprotot un atbalstot, nostiprinās iniciatīva, pretējā gadījumā – rodas patstāvīga vainas apziņa
Kognitīvā teorija (Ž. Piažē)	Pirmskonceptuālā domāšana un intuitīvā inteliģences periods.	Bērna domāšanai pietrūkst loģikas. Viņš priekšmetus un parādības nespēj uztvert un novērtēt veselumā, lieto simbolus, kuru jēgu apgūst pakāpeniski, spēj uztvert kādu vienu parādību, parametru un to dara no sava redzespunkta.
M. Montesori	Kordinācijas un muskuļu attīstības sensitīvais periods un taustes sensitīvais peripds.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Interese par maziem priekšmetiem; ✓ Izrāda interesi par “ taisnīgumu un uzticēšanos; ✓ Taustes sensitīvais periods; ✓ Jūtīgums pret pieaugušo ietekmi; ✓ Sensorās bagātināšanās periods.

Darba autore piekrīt, ka sajūtām ir liela nozīme gan bērnībā, gan pieaugot. Stāstītprasmes veicināšanai ir liela nozīme spēt dzirdēt lasīto un teikto, ko saka skolotājs. Pārējās sajūtas – tauste, oža, garša redze. Kurām ir tikpat liela nozīme, kā dzirdei. Iepazīstināšana ar dzīvo un nedzīvo dabu, dabas parādībām, dabas aizsardzību kas ir:

- Vērojumi;
- Eksperimenti;
- Aktivitātes dabā;

- Attieksmes paušana pret redzēto,
Darīto, dzirdēto.

R. Kaņepēja, piedāvā ieteikumus, kas var uzlabos rotaļnodarbības gaitu. Pedagoģa pienākums ir iepazīstināšana ar grāmatas lietošanas noteikumiem, to ievērošana. Pieaugušā loma bērna valodas apgūvē ir liela nozīme, ko pierāda pedagoģa attieksme, lai ieinteresētu bērnus ar savām darbībām kuras ir: grāmatu labošana, veicināt dažādu noskaņu uztveri daiļdarbā; veidot izpratni par daiļdarba kompozīciju (pasakās, stāstos); attīstīt prasmi izteiksmīgi runāt, stāstīt. Veicināt izpratni par literāro varoņu rīcību. Attīstīt prasmi uztvert un praktiski izmantot savā runā dažādus tēlainās izteiksmes līdzekļus. Atbalstīt vēlmi atstāstīt sacerējumus, kur darbojas noteikti literārie varoņi, prast tos raksturot, attēlot intonatīvi. Izteikt savu vērtējumu par varoņa rīcību. (Kaņepēja, 2012, 41 - 45).

Balstoties uz kompetenču pieeja mācību saturā (Skola2030). materiāliem varam piekrist, ka bērni pēc savas dabas ir pētnieki. Interesējas par savu apkārtni, dabiskā zinātkāre tos noved pie jauniem atklājumiem. Pirms jebkuras dabaszinātņu aktivitātes plānošanas ir jāizvērtē, vai tā bērniem nav bīstama. Piemēram, pirms ļaut bērniem lēkāt lapu kaudzē, skolotājam ir jāpārbauda, vai tajā nav bīstamu materiālu, kas varētu apdraudēt bērnus. No šiem un citiem pētījumiem redzams, ka motivāciju izraisa iekšējo spēku apzināšanās, vajadzību īstenošana darbībā u.c. faktori.

Tie ir:

- vajadzība pēc jauniem iespaidiem un informācijas un zinātkāre kā motivācijas izraisītāja;
- kompetences vajadzība;
- pedagoģa novērtējuma (ārēja parādība) saistīta ar bērna iekšējo motivāciju;
- mērķa un mērķa motīva aspekts no darbības teorijas viedokļa;
- personīgā jēga un bērna ES sistēma. (Lieģeniece, 1999, 92).

Darba autore ir pārliecināta, ka darbojoties ar dabas materiāliem, kā arī ar veidošanas materiāliem (mālu, smiltīm, sniegu, dubļi un citi) attīsta sīko roku muskulatūru. Savukārt, K. Dēķens atzinis, ka tas sekmē smadzeņu attīstību, attīsta redzi tausti un atmiņu. (Hadaņonoka, 2014, 41).

Pirmsskolas izglītības iestādē ir ļoti svarīga emocionālā gaisotne – pozitīva saskarsme ar pieaugušo un citiem bērniem, klausīšanās, dažkārt, ir grūts uzdevums.

J. Kolominskis norāda, ka “uzmanība ir cilvēka psihiskās darbības virzība, tās koncentrētība uz objektiem, kuri ir personībai nozīmīgi.” (Kolominskis,1990, 141).

Piecu gadu vecumā bērna uzmanība ir noturīga, attīstās domāšanas un problēmu risināšanas spējas. Spēj koncentrēties uzdevumiem un cenšas sasniegt pašu izvirzītās prasības. Runājot par uzmanības noturības traucējumiem, skolotājs runā īsos teikumos un dod skaidrus norādījumus, kā arī izmanto vizuālos uzskaites līdzekļus. (Hansena, Kaufmane, Saifers,2002, 66).

Darba autore, iepazīstot pedagogu un psihologu atziņas, secina, ka ir vārdi, kurus ikdienā lietojam reti, bet grāmatās tie ir minēti. Tāpēc, lasot grāmatas, varam paplašināt vārdu krājumu un sekmēt stāstītprasmi. Sarunvalodā maz lietotie vārdi bērniem ir jāizskaidro, lai stastījumos bērni varētu sekmīgi tos lietot.

1.2. Stāstītprasmes veicināšanas iespējas rotaļā un izziņas darbībā.

Rotaļa sekmē bērna personības attīstību, paplašinās redzesloks, veicina saskarsmes prasmes, bet pats galvenais ir rada prieku un labsajūtu. Kā arī ir svarīgs, ka ar rotaļas palīdzību bērnu var nomierināt. Pozitīvi arī ietekmē dziedāšana, kas arī var nomierināt bērnu un sekmēt bērna attīstību.

Rotaļa ir interesanta, izklaidējoša rakstura nodarbība grupā laika īsināšanai, atpūtai, redzesloka paplašināšanai, pozitīvu attiecību veidošanai vai kādam noteiktam mācību mērķim; svarīga mācīšanās darbība bērniem pirmsskolas un jaunākajā skolas vecumā, bērnības būtiska sastāvdaļa, bērna attīstības un audzināšanas pamatveids. Ar rotaļām bērni vispusīgi izkopj un pilnveido savus fiziskos un garīgos dotumus un dotības. Tā ir viena no netiešo pedagoģisko prasību izpausmes formām. Jūtu, domāšanas un jaunrades skola. Tās ir – kustību rotaļas; rotaļnodarbības; iet rotaļās. (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca 2000, 150).

D. Dzintere, I. Stangaine raksta, ka rotaļa ir viens no daudzajiem darbības veidiem, ar ko cilvēks saistīts visu mūžu tās iedalās:

- Radošās jeb simboliskās rotaļas;
- Spēles;
- Rotaļspēles

Nozīmīgākās no radošajām rotaļām ir:

- Lomu sižeta rotaļas;
- Celtnieciskās jeb konstruktīvās rotaļas
- Dramatizācijas rotaļas jeb režisoriskās rotaļas
(tā saucamās teatrālās rotaļas)

Šīs rotaļas attīstās pēc zināma scenārija – literārā darba, kas rotaļas gaitā mainās. Reizēm stāsts, pasaka, ko bērni spēlē, veidojas rotaļu procesā. (Dzintere, Stangaine, 2012, 178-179).

Ā. Ptičkina, piedāvā plānu, ko var izmantot pirmsskolā

- Pēc teksta izlasīšanas skolotājs dod attēlu kopu, kas nepareizā notikumu secībā ataino literārā darba saturu.
Uzdevums bērnam – vadoties pēc teksta, noteikt attēlu pareizo secību.
- Skolotājs piedāvā attēlu kopu, kurā trūkst kāda būtiska svarīga attēla.
Uzdevums – noteikt, vai attēlos ir atspoguļots teksta galvenais saturs un kāds attēls vēl ir nepieciešams.
- Skolotājs dod attēlu kopu – plānu.
Uzdevums – sadalīt tekstu daļās atbilstoši attēlu saturam un skaitam
- Skolotājs dod attēlu kopu
Vienā no attēliem ir neatbilstība literārā darba saturam (lieks personāžs, personāžs veic darbību, par kuru literārā darba autors vispār nav rakstījis)
Uzdevums – novērot ilustratora(skolotāja vai kāda bērna) veikumu; secināt, kas ilustrācijā neatbilst tekstam un kā šo neatbilstību novērst.
- Skolotājs dod attēlus, kas pareizi atspoguļo literārā darba saturu.
Uzdevums – izdomāt pasakai nosaukumu. (Ptičkina,1999, 50).

D. Dzintere, I. Stangaine, raksta, ka pieaugušā rezultāta izpratne ne vienmēr sakrīt ar bērna viedokli. Pedagoģa pienākums ir bērna virzīšana uz augstāku attīstības pakāpi saskaņā ar spēles mērķi. Tikai ar laiku bērns novērtē faktu, ka tā var kaut ko iemācīties, attīstīt spriestspēju, domāšanu. (Dzintere, Stangaine, 2012, 196).

D. Dzintere, I. Stangaine min arī faktu, ja skolotājs ir iedziļinājies dramatizācijas rotaļu būtībā, rotaļu var izmantot arī kā bērnu izglītošanas un korekcijas līdzekli. "F. Frēbels, kas ievērojamu vietu ierādīja pasakām, dramatiskajām rotaļām, bērnu dziedāšanai, uzskata, bērnu rotaļu pamats ir viņa iztēle un fantāzija." (Dzintere, Stangaine, 2007, 138).

V. Zelmenis raksta, ka informāciju par apkārtni bērns iegūst ne tikai tiešajos vērojumos, bet arī ar valodas starpniecību – klausoties pieaugušo paskaidrojumos, stāstījumos no grāmatām, kā arī saņemot atbildes uz konkrētiem aktuāliem jautājumiem. Tā pamazām veidojas elementārie jēdzieni par apkārtnes lietām un parādībām un to savstarpējiem sakariem. Rotaļājoties bērns pakāpeniski jāiesaista vienkāršākajos pašaprūpes darbos kā:

- Apģērbties
- Nomazgāties
- Sakopt guļas vietu
- Sakārtot rotaļlietas (Zelmenis, 2000, 64).

Darba autore uzskata, ka ar rotaļas palīdzību var palīdzēt bērniem veiksmīgi attīstīt runu un atstāstīšanu, bet roku lelles ir labs līdzeklis radošo stāstu veidošanai. Roku lelles jau agrā vecumā mudina bērnu ieklausīties dzejolī, pasakā, vienlaikus skatīties uz darbojošos lelli, emocionāli atsaukties daiļdarba saturam, runāt līdz personāžam.

Pēc pedagoģes Ukstiņas domām bērni ir zinātkāri, radoši, viņi eksperimentē, sarunājas, spriež pēta, kas dod bērnam iekšējo brīvību. Lai rotaļās to varētu paust kopīgi ar citiem biedriem, ir nepieciešamas sadarbības prasmes. Kā arī apgūst visas valodas jomas:

- Vārdu krājuma paplašināšana, aktivizēšana, nostiprināšana
- Vārdu nozīmju apguve, izpratne un lietošana
- Skaņu izrunas kultūras apguve
- Gramatiski pareizas runas veidošana
- Dioloģiskās, monoloģiskās, iekšējās runas lietošana
- Iztēles situāciju aizstāšana ar vārdu.
- Jaunvārdu radīšana (“Ceļā uz skolu, bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei” 2012, 197).

Darba autore secina, ka bērni spēlējas atbilstoši savām spējām, bet pedagogs kļūst kā vērotājs un ja ir nepieciešams kā atbalsts bērnam.

Ingeborga un Jirgens Milleri – Hohāgeni raksta, ka montesori skola izvirza prasību: “Skolotājam vienmēr jāizturas ar mīlestību. Bērnam jābūt pirmajā vietā, skolotājam jāseko viņam un jāatbalsta. Bērni vecumā no sešiem līdz desmit gadiem, kas nav sensacionāla veida fiktīvu tēlojumu notrulināti, dod priekšroku pasakām vai mītiskiem tēliem. (Milleri – Hohāgeni 2008, 100).

Darba autore piekrīt Ingeborga un Jirgens Milleri – Hohāģenu teiktajam, bet min piemēru, ka bērnu vecums, kad sāk interesēt pasakas ir no *četriem* līdz desmit gadiem. Mainoties paaudzēm un audzināšanas metodēm, mainās bērnu izturēšanās pret pieaugušajiem un pasaules uztvere.

Ir psihologi, kas uzskata, ka sižetiskā lomu rotaļa nodrošina sociāli vēsturiskās pieredzes nodošanu no paaudzes paaudzē. Pateicoties tam, bērns apgūst kulturālās uzvedības normas. (Dzintere, Stangaine, 2007, 10).

D. Vigule, V. Zelmenis, apgalvo, ka valodas apguvē liela loma ir videi, kurā bērns aug, bet kad bērns nojauš valodas nozīmi, viņš grib iemācīties runāt un vairs nerotaļājas ar skaņām, bet vāc informāciju par vārdiem. Kad teikumi veidojas loģiski skaidri (nepārprotami) un gramatiski pareizi. Uzsveramo vārdu novirza uz beigām. Skolotājs pirmsskolas izglītības iestādē runā īsos vienkāršos teikumos, lai bērni spēj saprast sacīto informāciju. (Vigule, (1998, 18); Zelmenis, (2000, 118).

D. Dzintere, I. Stangaine, raksta, ka līdz piecu gadu vecumam jau ir izveidojusies noturīga attieksme pret grāmatu, kas izpaužas noturīgā interesē pret saturu. Šis ir posms kad bērns uzmanīgi klausās, ja lasa priekšā, uzdod jautājumus par lasīto, par burtiem, attēliem. (Dzintere, Stangaine, 2012, 171).

L. Pavlova atzīmē, ka emocijas, kas stimulē attīstību, iedzimst un formulējas komunikācijā ar pieaugušajiem (vecākiem) kā arī spēlēs – grupas nodarbībās, kas atbilst bērna iespējām un vajadzībām. (Павлова 2004, 30).

F. Karlgrēns apgalvo, ka tie paši cilvēki, kas aiz pedagogijas godkāres pērk atbilstošu bilžu grāmatu, lai bērnu dresētu visīsākajā laikā apgūt iespējami daudzus jaunus jēdzienus, citā noskaņojumā sarunājas ar viņu šļupstošā bērnu valodīnā, jo tie nepilnīgi skaidri izrunātie vārdi skan tik burvīgi. Ar to tiek aizkavēta bērna attīstība. Viņi var attīstīties, dzirdot īstu, pareizu valodu, viņiem jāorientējas uz tāda parauga. Paši bērni nav sajūsmā, dzirdot bērnišķīgus izteicienus. (Karlgrēns, 2008, 35).

Reālās savstarpējās attiecības – tās ir bērnu attieksme pret saviem rotaļu partneriem dažādās situācijās:

- pašam iekļauties bērnu rotaļu grupiņā,
- kopīgi radīt rotaļu vidi,
- piedalīties lomu sadalē,
- prast uzklaut citu bērnu viedokli,

- pamācīt, palīdzēt rotaļu biedriem,
- pierādīt, paskaidrot savas ieceres,

Reālās attiecības izpaužas lomu sadalē, konfliktos, pamācībās. Tās ir vērojamas vidējā un vecākajā pirmsskolas vecumā. (Dzintere, Stangaine, 2007, 83).

Darba autore pielieto ikdienā valdorfa pedagoģiju, lai bērni iepazīst pasaku varenību un justos harmoniski un laimīgi atrodoties pirmsskolas izglītības iestādē. Gan pasaka, gan mūzika bērnam dod zināšanas un prasmes, kas noder ikdienas darbībā.

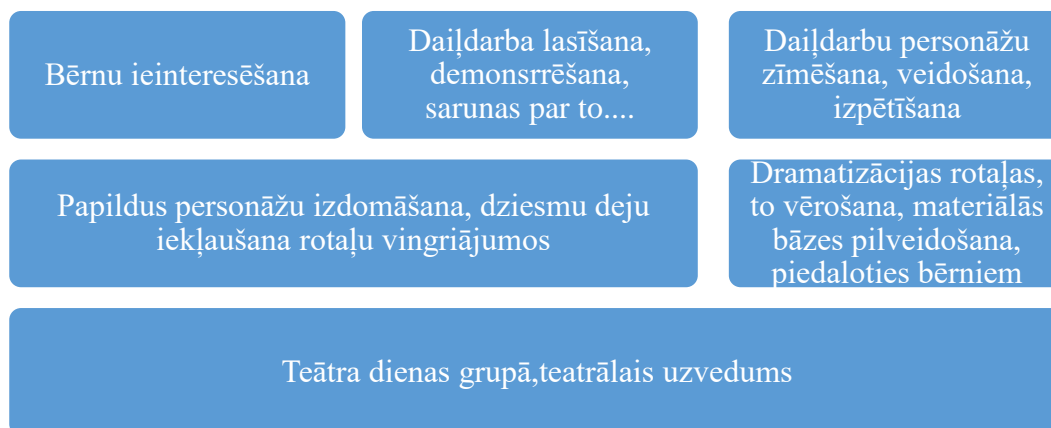
Valdorfa pedagoģijas uzdevums un atziņas :

- Skolotāja uzdevums nav aizskart skolēna “es”, bet palīdzēt, lai instruments (ķermeņa un dvēseles) tiktu veidots tā, ka individualitāte (gars) kādreiz var tajā brīvi rīkoties.
- Bērni, kas raduši klausīties “ īstas” pasakas, ar laiku izstrādā stila izjūtu: izdomāti stāstiņi, kas grib pretendēt uz pasaku lomu, bet ir reālistiski vai fantastiski, var izraisīt dziļu neapmierinātību, tāpēc ka tie ir bez plāna un nemākslinieciski.
- Harmoniska, jautra, iemīļota pasakas var aizgaiņāt tumšos tēlus. Kas reiz iedzīvojies pasaku pasaulē un zina, cik daudz var dot pasaku tēli, novērtēs pasaku, stāstu. (Karlgrēns, 2008, 87; 106; 107).

D. Dzintere, I. Stangaine, vairākus iespējamus rotaļas vadīšanas posmus, kuros piedalās bērni.

Bērniem iesaistīties sociālajā vidē efektīvi – kā runātāji vai klausītāji, viņiem jābūt svarīgas prasmes. Pēc runātāju domām, bērnam sākotnēji jāklūst par labu klausītāju. Skolotājam jākorrigē ziņojumi, lai apmierinātu klausītāju vajadzības. Ja klausītājs ir tālu prom, piemēram, ziņai jābūt skaļai, ja bērns skrien ārā pa durvīm, ziņai jābūt īsai un konkrētai, bet ja ziņu saka bērns skolotājam ziņojumam jābūt pieklājīgam. Jauni bērni bieži neņem vērā klausītāju signālus un situāciju, faktus. Bērns var atbildēt uz vecmāmiņas jautājumu pa telefonu pakratot galvu un mēģināt parādīt viņai bildi no pirmsskolas izglītības iestādes. Bērna spējas sarunāties sarežģītās situācijās, piemēram, neredzot klausītāja reakciju, dramatiski uzlabojas no četri līdz astoņu gadu vecumam. (Harwood, Miller, Vasta, 2008, 150).

2.Tabula. Dramatizācijas rotaļas vadīšanas soļi skatījumā Dzintere, D. Stangaine, I.,(2007, 134).

Darba autore min piemēru, lai bērnus ieinteresētu ar stāstījumu, kā arī pašiem iejūtoties tēlos, skolotājs lasa daiļdarbu. Pēc tam skolotājs rāda galda teātri bērniem, savā interpretācijā, bet nedaudz vēlāk bērni rāda galda teātri skolotājam, tas tiek darīts, lai attīstītos bērniem - *stāstītprasme*.

Skolotājs pievērš bērna uzmanību dažādiem skaņas avotiem apkārtējā vidē. Skandēto, deklamēto un dziedāto pavada ar ķermeņa žestiem, skaņu rīkiem, roku lellēm, rotaļlietām u.c. Aicina piedalīties un atkārtot dzirdēto. Pirmsskolas izglītības iestādē pedagogs var izveidot klausīšanās centru, kura būtu apgādāta ar magnetafoniem, atskaņotājiem, stāstu un grāmatu audioierakstiem. Skolotājs var lasīt stāstu vai nolemt klausīties ierakstu. (Hansena, Kaufmane, Saifers, 2002, 136).

Darba autore secina, ka nepietiek tikai ar teksta izlasīšanu, lai bērni uzmanīgi klausītos, bet ar dažādiem līdzekļiem un metodēm jānotur bērna uzmanība. 4 – 5 gadu vecumā var izvirzīt augstākas prasības un stāstījumu var pagarināt līdz divdesmit minūtēm, bērni jāradina uzmanīgi klausīties, lai attīstītu *stāstītprasmi*.

1.3 Dabas materiālu nozīme stāstītprasmes veicināšanā

Skolotājs vērojot bērnu rotaļas, rosina bērnus domāt par to, ko viņa dara, un izpētīt materiālus, ar kuriem viņi darbojas. Piemēram, ar diviem bērniem, kas lej krūzē ūdeni, cenšas noteikt, cik tasīšu ūdens saiet krūzē, varētu sākties diskusijas par atšķirībām starp lielumu un tilpumu (skat 3.tabulu).

3.Tabula. Materiālu izpēte darbībā Hansena, Kaufmane, Saifers, (2002, 173).

Aktivitātes un projekti			
<i>Āra aktivitātes</i>		<i>Aktivitātes telpās</i>	
Aktivitāte	Apraksts	Aktivitāte	Apraksts
Burbuļu pūšana	Šī aktivitāte ir piemērota siltam laikam, kad ūdens galds ir iznests ārā. Uz pieciem litriem ūdens ņemiet vienu glāzi trauku mazgāšanas līdzekli. Lieciet bērniem iegremdēt ziepjūdenī apaļus mēteļu pakaramos vai rullī satītus auklu un uzmanīgi izceliet rituli no šķidrums. Formā iekšā turēsies liels burbulis. to var izpūst ārā vai izkrafīt.	Mākslas nodarbību piederumu mazgāšana	Bērniem mākslas piederumu mazgāšana liekas tīra izprieca. Ar ziepēm un beržamo viņi var mazgāt uz ūdens galda otas, mīklas ruļļus, cepumu griežamos un citus piederumus.
Neredzamā krāsošana	Bērniem ļoti patīk krāsot ar ūdeni un lēnām otām, izdaiļojot ķieģeļus, koka mājas, grīdas, betonu un papīru. Kad ūdens izžūst, zīmējums kļūst neredzams.	Ģeogrāfijas apgūšana	No smiltīm un ūdens var izveidot dažādas zemes formas. Vecākie bērni parasti ieinteresēti vēro, kā, pielejot vairāk ūdeni, pazūd smilšu kalni. Viņi atklāj, ka no kalna paliek tikai virsotne, kas kļūst par saliņu vai pussalu. Ar ūdens, smilšu gliemežvāku, koraļļu un spēļu zivtiņu palīdzību bērni var izveidot zemūdens pasauli, kas atgādina jūras dibenu.
Dubļu kūkas	Dažādu formu un kūku formiņu, spainīšu un citu trauku piepildīšana ar ļoti slapjām smiltīm, pēc tam tās izgāžot uz avīzes, ir diezgan netīra, taču interesanta nodarbošanās svaigā gaisā. Bērniem patīk gatavot iedomātas dubļu maltītes, ko pasniegt vakariņās rotaļlaukumā.	Smilšu gleznojumi	Bērni uzvelk ar līmi uz kartona gabala zīmējumu, burtu vai vārdu. Kamēr līme nav nožuvusi, to var apkaisīt ar smiltīm. Ka dotā nožūst, smiltis paliek uz papīra, veidojot zīmējumu ar raupju faktūru.
Dambji, tuneļi un tilti	Ar šļūtenes vai plastmasas caurulītes palīdzību bērni var notecināt ūdeni no ūdens galda zemē. Kad tas tuvojas uzbūvētajam tiltiem vai akmeņu dambjiem, viņi var paredzēt, kas notiks. Bērni redz, kad dambis ūdeni uz laiku aiztur, un to, kā tas aiztek zem tilta.	Regate	Bērni var būvēt buru laiviņas no žagariņiem ar papīra vai auduma burām, ko piestiprina ar aukliņu. Pēc tam viņi pēc kārtas var pūst laiviņas pār ūdens galdu.

Lietus	Ierīkojiet terāriju un aiciniet bērnus izsekot ūdens apritei. Apspriediet tādus procesus kā kondensēšanās un iztvaikošana.	Grimšana un peldēšana	Atnesiet kasti ar dažādiem materiāliem, to skaitā papīra saspraudes, akmeņus, marmora lodītes, korķi, kociņus un sūkļus. Ļaujiet, lai bērni min, kuri objekti grimst un kuri peldēs pa virsu, lai viņi izmēģina visus atnestos objektus. Tie atklās, ka smagie priekšmeti grimst, bet vieglākie - peld pa virsu.
--------	--	-----------------------	--

Darba autore ir pārliecināta, ka nepietiek ar lomu rotaļu centra izveidošanu grupas telpās, bet ir ļoti svarīgi ar kādiem materiāliem bērns darbojas. Būtu vēlams, lai tie būtu dabas materiāli, bet arī plastmasa, stikls, audums bērniem ir jāpazīst.

Z. Višķere raksta, ka veidošana no sāls mīklas ir laba alternatīva, ja pa rokai nav plastilīna. Turklāt tā pēc savām īpašībām ir elastīga un mīksta, tādēļ bērniem ir viegli ar to darboties. Tā ir viegli pagatavojama un neprasa lielas izmaksas, turklāt nav jābaidās, ja kāds vēlēšies to nogaršot. (Višķere, 2017, 57).

Pedagoģiskajā procesā planosasnai skolotājam piezīmēs ir jāatspoguļo ideja un informācija par runas attīstību, sadarbības un paškontroles izaugsmi, ko ir veicinājušas lomu rotaļas. Novērošanas laikā īpaša uzmanība ir jāpievērš šādām darbībām:

- izlikšanās par kādu citu,
- viena objekta izmantošana, iztēlojoties to cita vietā,
- žestu, skaņu un vārdu lietošana, lai aprakstītu, objektu, situāciju vai iekārtojumu,
- dalīšanās fantāzijas spēlē ar citiem,
- sarunāšanās ar citiem lomu spēles situāciju kontekstā. (Hansena, Kaufmane, Saifers, 2002, 127).

Darba autore secina, ja bērns izrāda interesi par kādu tematu, skolotājs var piedāvāt grāmatas, lai paplašinātu bērna zināšanas. Grāmata var sniegt jaunas zināšanas un pieredzi, kas vēlāk tiks pielietotas – *rotaļās*.

Pirmsskolas izglītības iestādes ietverot lomu rotaļas, materiālus var ievies pakāpeniski, lai bērns prot spēlēties ar atbilstošu spēli piemēram, rotaļas ar pupām, lai bērnam ir zināmi

spēles noteikumi. Pakāpeniski skolotājs iepazīstina ar citām attīstošām spēlēm “*Mazbērna vecumposmā bērni pasauli izzina caur sajūtām. Kā norāda Z.Višķere, citējot 18.gs. franču filozofu, rakstnieku un pedagogijas teorētiķi Žans Žaks Ruso : “Viss, kas nokļūst cilvēka apziņā, nonāk tur ar sajūtu starpniecību.” Sensoro spēju attīstīšana iet roku rokā ar bērna intelektuālo spēju izaugsmi un valodas prasmju veicināšanu.* (Višķere, 2017,45) Lūk, saraksts ar daļu no materiāliem, kas noder radošajām lomu rotaļām (skat. 4. tabulu)

4.Tabula. Radošo lomu rotaļās izmantojamie sadzīves priekšmeti Hansena, Kaufmane, Saifers (2002, 125).

Auto stūre	Brilles vai aizsargbrilles	Dzejoļi
Telefons	Cimdi	Katli un pannas
Zvani	Līme	Dzīvnieku balsu ieraksti
Klucīši /bloki	Cepures	Šalles
Zābaki	Mūzikas instrumenti	Kurpju kastes
Pogas	Virtuves piederumi	Zeķes leļļu gatavošanai
Apmetņi	Spogulis	Kārbas glabāšanai
Kartons	Maskas	Stāstu grāmatas
Kartona kastes	Paklāji kūleņošanai	Salmiņi
Krāsainais papīrs	Rotaļlietas	Virve
Kroņi	Papīra maiss	Auklas
Lelles	Papīra šķīvji	Darbarīki
Tērpi lomām	Papīra dvieļa cimdi	Šļūtene
Kleitas	Dzīvnieku attēli	Parūkas
Bungas		Ietinamais papīrs
Piltuves		Dzija

Bērns kontaktējas ar pieaugušo jau no pirmajām dzīves dienām, kad vēl nav apguvis socializetas runas prasmi. Lai pievērstu sev uzmanību tiek izmantoti žesti, kurus spēj nolasīt vecāks un izpildīt bērna gribu, vajadzības.

S. Kļaviņa (1997,15) raksta, ka valoda ir galvenais sazināšanās līdzeklis sabiedrībā. Darba autore piekrīt S.Kļaviņas teiktajam par to, cik svarīga loma ir *runai, stāstītprasmei. Valodas uzdevumi jeb funkcijas ir:* esamības atspoguļošana un izzīņa, domāšana; domu jūtas

izteikšana; sazināšanās; ietekmēšana; kultūras veidošana, iemiestošana un apgūšana.(Kļaviņa. S, 1997, 10).

Darba autore secina, ka skolotājam ir jāveic noteikta izvēle, ko grib pateikt bērnam, kas ir klausītājs, jāizzina, kam lasīs un jāizvēlas pasaka, kas atbilst 4 – 5 gadus veciem bērniem. Ļoti liela nozīme ir saiknei ar klausītāju un lai pats runātājs jūtas drošs par savu teikto.

Balstoties uz skola 2030 materiāliem, skolotājs ir novērotāja lomā, un ir jāparedz tam laiks, lai novērojumu pierakstītu. Autore piekrīt, ka bērnam ir daudz izvēles un ir jāsekmē prasme izvēlēties: kurā interešu centrā bērns darbosies, ar ko kopā spēlēsies.

2. Empīriskais pētījums par stāstītprasmes sekmēšanu

2.1. Pētījuma metodoloģija un iesaistīto bērnu raksturojums

Balstoties uz teorētiskām atziņām par stāstītprasmes sekmēšanas faktoriem, tika izvirzīta **pētījuma hipotēze**: Stāstītprasme tiek veiksmīgi sekmēta, ja :

- sadarbībā ar bērniem tiek gatavoti rotaļu tēli un atribūti;
- tiek izziņāti un mutvārdos raksturoti dabas materiāli;
- pedagogs piedāvā bērniem aktīvi iesaistīties dramaturģijā un patstāvīgi sacerēt sižetu.

Pētījuma mērķis: Teorētiski un praktiski izpētīt dabas materiālu lietošanas un praktiskās darbības nozīmi bērnu stāstītprasmes sekmēšanai

Pētījuma uzdevumi :

1. Izpētīt teorētisko literatūru pētījuma problēmas ietvaros, noskaidrot raksturīgo attīstības posmam, pedagoģiskos paņēmienus valodas apguves veicināšanai.
2. Pētīt dabas materiālu lietošanas lietderību pedagoģiskajā procesā pirmsskolā valodas apguves aspektā.
3. Praktiski izpētīt dabas materiālu lietošanas lietderību stāstītprasmes sekmēšanai.
4. **Empīriskajā pētījuma veikšanai tika izmantotas šādas metodes:**
 - 1) Mutvārdu (verbālā) aptauja
 - 2) Novērošana
 - 3) Aptauja
 - 4) Iegūto rezultātu apstrāde

Ikdienas komunikācija ar bērniem, kas ir pats svarīgākais, lai veidotu sazināšanās prasmi un sekmētu uz līdztiesīgām savstarpējām attiecībām balstītu saskarsmi, panākot ciešāku saskarsmes dalībnieku savstarpējo saikni. Viens no verbālās metodes veidiem ir iespēja pašam bērnam iejusties stāstītāja lomā, ko arī veiksmīgi realizējām grupas telpās. Grupas telpā tika izveidots makets (pēc pasakas motīviem). Bērns iejūtas pasakas tēlā un stāsta pārējiem grupas bērniem un skolotājam par šo pasaku, kuru attēlo.

Pašlaik novērošana empīriskajos sociālajos pētījumos ieņem desmit procentus. Novērošana var notikt gan mākslīgi radītos apstākļos vai arī dabiskās situācijās. Būtiskas novērošanas pazīmes ir tās, ka novērošana vienmēr ir selektīva, novērojamā izturēšanās noris noteiktā situācijā (piemēram, rotaļnodarbībā kā arī pastaigas laikā) (Gudjons,2007, 69).

Aptauja, ar šo vispārīgo apzīmējumu saistīta virkne atsevišķu tehniku – no *mutiskās* aptaujas uz rakstiskām formām (pārsvarā tās ir aptaujas anketas) līdz pat grupu diskusijai. Mūsdienās aptaujas aptver tieši 50 % no visiem empīriskajiem pētījumiem.(Gudjons,2007, 70). Stāstītprasmes sekmēšanai tika izvirzīti šādi kritēriji (sk. 5. tabulu).

5.Tabula. Kritēriju tabula

Kritērijs	Punkti	Rādītājs
<i>BĒRNA ATSTĀSTĪT PRASME</i>	1.	Haotisks stāstījums par tematu
	2.	Stāstījums ar problēmas pieteikumu un secinājumiem, bet nav plānveidīgs.
	3.	Pārdomāts, plānveidīgs stāstījums.
<i>PRASME VEIDOT STĀSTU APRAKSTU</i>	1.	Priekšmeta noteikšana (nosaukšana), īss stāstījuma apjoms.
	2.	Atšķirīgu pazīmju: forma, krāsa, īpašības raksturošana stāsta apraksta veidošanā.
	3.	Stāstījumā iekļauts priekšmeta pielietojums, klasifikācijas veids, plašs raksturīgo pazīmju izklāsts.
<i>RADOŠA STĀSTĪJUMA VEIDOŠANAS PRASME</i>	1.	Pasakas beigu sacerēšana.
	2.	Radošā stāstiņa stāstīšana, balstoties uz attēla saturu.
	3.	Pasakas sacerēšana ar rotaļlietu palīdzību, teatrālās rotaļas spēlēšana.

Pētījumā, lai pārbaudītu vai lasot grāmatas bērniem, īstenojot praktiskas darbības ar dabas materiāliem, rotaļlietu un rotaļu atribūtu gatavošanu, var sekmēt stāstītprasmi. Piedalījās 12 bērni no X pirmsskolas izglītības iestādes vecumā no 4 – 5 gadiem. Bērnu vārdi datu apstrādes procesā tika mainīti. Empīriskais pētījums noritēja no 2018. gada septembra līdz 2018. oktobrim.

6. Tabula bērna individuālais raksturojums

Bērna vārds	Raksturojums
Anna	Anna nelabprāt draudzējas ar citiem bērniem, bet spēlējas vienatnē. Savas problēmas risina ar spēku un kliegšanu. Meitene runā ļoti klusi, bieži nav iespējams saprast sacīto. Runas temps nevienmērīgs. Spēja secīgi salikt attēlus par pasaku “Diegabiksis”, bet ar lielām grūtībām veidoja stāstījumu, skatoties attēlus. Par savu pieredzi stāsta patstāvīgi ar vienkāršiem teikumiem.
Jānis	Brīvi komunicē ar pieaugušajiem, bet ar bērniem spēlējas nelabprāt, reti. Patīk spēlēties vienatnē. Pats saprot, ka jūtas nestabils, ja pārvietojas ātri. Bieži krīt un mierinājumu meklē pie pieaugušajiem. Problēmas sagādāja secīgi sakārtot attēlus par pasaku. Grūtības sagādāja stāstījumu veidošana, tikai ar jautājumu palīdzību zēns pastāstīja par pasakas gaitu. Piedalījās visās radošajās darbībās, ko piedāvāja skolotājs.
Daniels	Bērns ir laimīgs un pozitīvi noskaņots. Patīk komunicēt ar visiem. Visus uzdevumus veica ar interesi. Salika secīgi attēlus un veiksmīgi prata pastāstīt par pasakas gaitu. Ļoti labi izdevās izslēgt lieko attēlu. Zēns runā izmanto piedēkļus un piedēkļus, zina to nozīmi. Kopumā valodas apguve norit labi.
Patrīcija	Saskarsmei atvērta un ieinteresēta meitene. Jūtas droši, ja tuvumā ir pieaugušie, kas bērnam rada drošības sajūtu. Meitene secīgi salika attēlus, veiksmīgi izdevās izstāstīt stāstījumu, izdevās izslēgt lieko, sarindot attēlus pēc pasakas gaitas. Kopumā valodas apguve norit labi.
Kate	Raksturā ir mierīga un nekur nesteidzas, ja meiteni steidzina viņa izrāda savu neapmierinātību. Izdara un izpilda visu, ko no viņas prasa. Ļoti patīk runāt par sevi un savu ģimeni. Labprāt ar izteiksmi stāstīja par

	pasakas gaitu ievērojot – ievadu, iztirzājumu un beigas. Izdomāja stāstam citas beigas. Runā patstāvīgi spēj pastāstīt par dažādām darbībām.
Henrijs	Raksturā zēns ir pasīvs, ja ir dusmīgs cenšas izvairīties no pārējiem bērniem. Visus uzdevumus veica ar interesi un uzdevumus izpildīja atbildīgi un kārtīgi. Kopumā valodas apguve ir sekmīga. Par pasaku stāstīja patstāvīgi ar vienkāršiem paplašinātiem teikumiem.
Māris	Zēns ir pieklājīgs, laipns, izpalīdzīgs. Patīk komunicēt gan ar pieaugušajiem gan ar bērniem. Mārim ir 8 gadus vecāka māsa. Vecāki bērnu ved uz dažādām nodarbībām, dejošanu, galda spēlēm. Labi izrunā visas latviešu valodas skaņas. Runas temps brīžiem nevienmērīgs, runājot ātri norij galotnes. Puika uzdevumus izpilda atbildīgi un kārtīgi. Visus uzdevumus veica ar interesi.
Anastasija	Meitene ir radoša un komunikācijai atvērta. Patīk spēlēties ar visiem bērniem, brīvi komunicē ar pieaugušajiem. Prot un runā divās valodās. Ļoti veiksmīgi izdevās izslēgt lieko, sarindot attēlus pēc pasakas motīviem. Spēj pastāstīt par dažādām darbībām, nosaukt attēlā redzamos priekšmetus, norisi. Ļoti labi izpilda visas uzdevumus saistītas ar telpisko un plaknes orientāciju. Valodu apgūst sekmīgi.
Dāvis	Zēns ir apķērīgs, bet grūti koncentrēties, ja grupā ir daudz bērnu un skan dažādi trokšņi. Tad Dāvis atsakās strādāt grupu rotaļnodarbībās. Savukārt individuālajās darbībās ir aktīvs. Dāvis ir ļoti kautrīgs, lēnīgs, līdz ar to ir jāstrādā individuāli (pēcpusdienās). Bērnam patīk klausīties pasakas, mēģināja atbildēt uz jautājumiem. Runas temps brīžiem nevienmērīgs. Spēj pastāstīt dažādas darbības, nosaukt attēlā redzamos priekšmetus, darbības.
Kirils	Zēns sekmīgi veic intelektuālās darbības, prot sarunāties divās valodās. Grūti ilgstoši noturēt uzmanību uz vienu darbību. Ar uzdotajiem uzdevumiem tiek galā labi. Spēj pamatot savu viedokli. Patīk pavadīt laiku spēlējoties ar bērniem un labprāt piedalās grupas rotaļnodarbībās. Ar lielu interesi darbojas ar dabas materiāliem.
Amēlija	Klusa noslēgta meitene, nelabprāt komunicē ar pieaugušajiem. Nepiedalās grupu rotaļnodarbībās, ja nevēlas pati. Izrāda nepatiku, ja jārunā latviešu valodā. Runas temps brīžiem nevienmērīgs. Spēj

	pastāstīt dažādas darbības, nosaukt attēlā redzamos priekšmetus, darbības – tiek strādāts individuāli (pēcpusdienās)
Karīna	Radoša un saskarsmei atvērta meitene. Veiksmīgi veica visus uzdevumus, kur jāsakārto attēli (skat. 5. pielikumu). Ļoti labi izpilda visas darbības, kas saistītas ar telpisko un plaknes orientāciju. Valodas apguve norit sekmīgi.

Lai iegūtu datus, kas raksturo bērna attīstību izstrādāju kritērijus pēc kuriem vadīties. Balstoties uz izvirzītajiem kritērijiem (sk.5. tabulu), raksturoju bērnu grupu.

Katram bērnam personība ir citāda – to ietekmē ne tikai bērna vecums, bet arī temperaments, vieta ģimenē un attieksme pret pašu bērnu. Citi ir iejūtīgi pret grupas biedriem, bet dažiem ir izteikta atklātība un uzticēšanās.

Darba autore secina, ka dažkārt, lasot literatūru teksts, tas jāsaīsina: literārajā tekstā ir vietas, kuras skolotājs ilgāk veic sarunu ar bērniem un paskaidro, tiek rādītas ilustrācijas, tiek uzdoti jautājumi. Kad tiek lasīta pasaka bērni labprāt klausās, patīk, ja skolotājs maina balsu skaļumu un darbojas ar rokas lellēm.

2.2 Pedagoģa izmēģinājuma darbības izvērtējums

Darba autore sekmēja bērnu prasmi novērot ikdienišķus objektus un notikumus. Tātad, kad bērni pilnībā tos ir izpētījuši, tika sniegti papildmateriāli. Izpētei tika sagatavoti sadzīves priekšmeti un dabas materiāli, kas izraisa bērniem vēlmi darboties ar tiem, uzdot jautājumus un bmeklēt atbildes. Aptaustot dažādos augsnes paraugus, bērni uzdod jautājumus, kāpēc tie tik ļoti atšķiras. Skolotājs sagādā palielināmos stiklus, dažādus iežu paraugus, traukus ar ūdeni un citus materiālus, ko bērni varētu izmantot eksperimentiem. Dodot bērniem materiālus, laiku eksperimentēšanai un dažas uzvedinošas aktivitātes, iespējams, ka viņi paši atklās atbildes uz saviem jautājumiem.

Kvalifikācijas darba autore uzskata, ka komunikācija ir process ar bērniem, kas ir pats svarīgākais, lai veidotu sazināšanās prasmi un sekmētu uz līdztiesīgām savstarpējām attiecībām balstītu saskarsmi, panākot ciešāku saskarsmes dalībnieku savstarpējo saikni.

Lai veiksmīgi realizētu izvirzītos uzdevumus un bērni spētu pastāstīt par pasaku, ir jāievēro trīs stāstījuma daļas:

- 1) ievads,
- 2) iztirzājums,

3) nobeigums.

Skolotāja galvenais uzdevums ir bērnus pārlicināt, emocionāli saviļņot, iedvesmot. Vienkārši lasot grāmatu bērnos interese nerodas. Ir jāpārvalda pēc iespējas daudzveidīgi izteiksmes līdzekļi, lai bērns klausītos. Lai skolotājs justos pārlicināts par sevi ir nepieciešams – liels vārdu krājums, prasme lietot sinonīmus, salīdzinājumus, spilgtus apzīmētājus, savdabīgus izteicienus un vārdu rotaļas, jo skolotāja profesija prasa radošu pieeju un izaugsmi.

Ja lasītā pasaka - skolotāja stāstījums notiek kopā ar jautājumu – atbilžu uzdošanu, tas aktivizē bērnu ieinteresētību un vēlmi sarunāties, izteikt savu viedokli. Darba autore ikdienā sāk ar savu stāstījumu, bet vēlāk bērniem uzdot jautājumus par dzirdēto.

Viens no verbālās metodes veidiem ir iespēja pašam bērnam iejusties stāstītāja lomā. Grupas telpā izveido maketu (pēc pasakas motīviem). Bērns iejūtas pasakas tēlā un stāsta pārējiem grupas bērniem un skolotājam par šo pasaku, kuru attēlo ar dažādiem atribūtiem, rotaļlietām.

Kvalifikācijas darba autore ir izveidojusi mēneša plānu (skat.1.pielikumu), to konkretizējusi nedēļas plānā, (skat. 2.pielikumu), lai darba autore realizētu iecerētās idejas, kas palīdzēs bērniem attīstīt – *stāstītprasmi*.

Pirmā rotaļnodarbība – bērni tika iepazīstināti ar pasakas stāstījuma sākumu, galvenajiem varoņiem, kas dod virzienu sižeta attīstībai. Pasaka par “ Diegabiksi” tika lasīta ilgākā laika posmā un skolotājas galvenais uzdevums bija attīstīt dzirdes atmiņu. Dažiem bērniem sagādāja problēmas sekot teiktajam, lasītajam tekstam. (Anna, Jānis, Kirils, Amēlija). Ar bērniem tika runāts, ka jāklausās pasaka ar visiem bērniem kopā un nedrīkst tajā laikā darīt citas nodarbes, kas traucē klausīties. Konstatēju, ka lai mazinātu grūtības klausīties, ieteicams izmantot šādus paņēmienus:

- Pārrunāt ar bērniem, kāds laiks ir raksturots? Kāda ir varde? Kas ir laime? Tika izskaidroti nepazīstamie vārdi *lēpju lapas, ūdrs, ūdensšurka*.
- Bērni tiek aicināti ieklausīties, nomierinošā mūzikā, kurā ir dzirdama ūdens skaņas un vējš.
- Visi kopā mēģinājām atkārtot, kā pūš vējš. Viss tika atveidots ar kustībām. Artikulācijas aparātam izpildījām vingrinājumus “Silts vējš” un Auksts vējš”
- Skolotāja kopā ar bērniem aplūkoja grāmatas ilustrāciju. Kopīgi atsaucām atmiņā, kā sauc jau iepazītos varoņus.

Bērni ar lielu interesi klausījās skolotājas lasīto pasaku. Uzdeva daudz jautājumus un ar nepacietību vēlējās sagaidīt atbildi. Pirmajā rotaļnodarbībā iepazītais literārā darba fragments bija īss, jo bērni nepārtraukti jautāja un uzdeva jautājumus. Kāpēc viņš aizgāja prom no mājām? Ko nozīmē izšķīlās no olas? Kāpēc kalns runā? Kas ir atbalss? Uz visiem jautājumiem tika kopīgi rastas atbildes.

Otrā rotaļnodarbība – bērni tika iepazīstināti ar pašu grāmatu un tika pētītas ilustrācijas. Skolotāja turpināja lasīt grāmatu par “Diegabiksi” ,tika piedāvāti attēli pēc grāmatas sižeta (skat. 6. pielikums) un bērni mēģināja salikt precīzi. Bērniem tika uzdots uzdevums pastāstīt ar saviem vārdiem pasakas gaita, precīzāk, ar ko sākās pasaka - radošais stāsts. Kad bērni veiksmīgi bija tikuši ar uzdevumu galā. Skolotāja vēlējās pastāstīt arī īsu stāstu, lai bērni saprot kas ir īss stāsts.

Bērni ar interesi klausījās skolotājas stāstu un kopā ar skolotāju meklēja atbildes. Tika izvirzīts mērķis pastāstīt par iepazīto notikumu. Bērniem ļoti patika stāsts un dodoties ārā bērni ilgi stāstīja par dzirdēto un redzēto. (Anna, Patrīcija, Kate, Māris, Henrijs)

Trešā rotaļnodarbība –skolotāja sāk rotaļnodarbību arieprīekšējā paveiktā darba atgādinājumu (skat. 6.pielikumu). Bērni tika rosināti paši izgatavot pasakas varoņus, lai pēc tam savu radošo stāstu parādītu (dramatizācijā). Tika pievērsta uzmanība: vidusdaļai; nostiprināt zināšanas par zināmiem notikumiem un pilnveidota izpratne par pasakas saturu. Kāpēc galvenais varonis devās ceļojumā? Vai bērni vieni var iet prom no mājām? Bērnu stāstījumi un atbildes bija dažādas, bet kopēji konstatējām, ka labāk dzīvot kopā ar vecākiem un paklausīt tos. Skolotāja fiksē Annas un Māra dialogu. (sk. 7. tabulu).

7.Tabula bērnu dialogs

Bērnu teiktais	Skolotājas jautājumi, atziņas
<p>“No olas izšķīlās bruņurupucēni (pauze)... pēc tam trešais. Gribēja iet pasaulē laimi meklēt. Anna: sākotnēji bruņurupucis satika kalnu, bet Māris iejaucās un teica: ne, ne tas bija akmens. Anna turpina. “ Akmens teica : ej mājās bruņurupuci, bet bruņurupucis neklausīja akmens teikto un devās meklēt laimi pasaulē!”...</p>	<p>Cik?</p> <p>Skolotājs klausās bērnu teikto un fiksē teikto uz A4 formāta lapas bērnu teikto.</p> <p>Skolotāja saprata, ka pasakas gaitu labāk bija izpratis Māris, bet Anna spēja precizēt dialogus. (bruņurupucis un kalns, bruņurupucis un varde, brīnumputns,).</p>

Kad bērni bija izveidojuši kādu no pasakas varoņiem, skolotāja piedāvāja pastāstīt par savu izgatavoto varoni un kāda loma viņam bija pasakā, pakāpeniski ievirzot patstāvīgam stāstam. Pēcpusdienas cēlienā skolotāja strādāja ar katru bērnu individuāli.

Bērniem ļoti patika atnestās rotaļlietas – bruņurupucis, mākslīgā čūska, zivs, ūdenszāles, varde. Skolotāja spēlēšanas procesā neiejaucās, jo vēlējās, lai bērni attīsta radošo iztēli. Skolotājs kļuva par vērotāju.

Bērni veselu stundu bija aizņemti ar pasakas (dramatizāciju) spēlēšanu (Kirils, Māris, Anna, Jānis, Daniels).

Pirmskolas izglītības iestāde ir vieta, kur bērns pavada ilgu laiku, kur viņš mācās, spēlējas, apgūst jaunas prasmes. Skolotājs ir tas kurš bērnam palīdz virzīties uz priekšu. Dažkārt ir grūti izvēlēties sev nodarbošanos, spēli, šajā brīdī iesaistās pedagogs un piedāvā savu ieceri.

Noder ne tikai teatrālās rotaļas, bet arī vārdu spēles, piemēram, viens nosauc vārdu, bet otram jānosauc šis vārds pamazināmajā formā. Piemēram, viens saka *priede*, bet otrs – *priedīte*. Tad mainās lomām. Spēli turpina, līdz katrs ir nosaucis piecus vārdus. Turpinām veikt teatrālās rotaļas arī ārā vidē, piem., pasaka - *Čiekuriņa piedzīvojumi* B. Brice raksturo šādu rotaļas norisi: bērni stāv ārā izklaidus – kā koki mežā. Pirmajā reizē pasakas stāstīšanā iekļauj tikai kustību un skaņu imitācijas. Stāstot pasaku citās nodarbībās atkārtoti, tēlu paspilgtināšanai var izmantot skaņu rīkus. (Brice. B, 2013,180).

Balstoties uz izvīzītajiem kritēriji (sk. 5. tabulu), tika izzināta bērnu stāstītprasme *septembra* mēnesī. Sekmējot bērna stāstītprasmi, noteicošā loma ir teksta izvēle, pedagoga īstenotajiem darba paņēmieniem.

8.Tabula Bērnu stāstītprasmes raksturojums(septembris)

Kritēriji	Rādītāji	Bērnu vārdi											
		Anna	Jānis	Daniels	Patrīcija	Kate	Henrijs	Māris	Anastasija	Dāvis	Kirils	Amēlija	Karīna
<i>BĒRNA ATSTĀSTĪT PRASME</i>	Labi - 3												
	Viduvēji - 2			2	2	2	2	2	2		2		2
	Nepietiek ami - 1	1	1							1		1	
	Labi - 3					3		3					

<i>PRASME VEIDOT STĀSTU APRAKSTU</i>	Viduvēji - 2			2	2		2		2	2	2		2
	Nepietiek ami - 1	1	1									1	
<i>RADOŠA STĀSTĪJUMA VEIDOŠANAS PRASME</i>	Labi - 3							3			3		
	Viduvēji - 2			2	2	2	2		2	2		2	2
	Nepietiek ami - 1	1	1										

Balstoties uz izvirzītajiem kritēriji (sk. 5. tabulu), tika pārbaudītas bērnu stāstīprasme *oktobra* mēnesī. Stāsts par attēla saturu ir viss populārākais stāstījuma veids, bet apraksts kā stāstījuma veids tiek izdalīts kā nākamais populārākais veids.

9.Tabula bērna individuālais raksturojums(oktobris)

Kritēriji	Rādītāji	Bērnu vārdi											
		Anna	Jānis	Daniels	Patrīcija	Kate	Henrijs	Māris	Anastasija	Dāvis	Kirils	Amēlja	Karīna
<i>BĒRNA ATSTĀSTĪT PRASME</i>	Labi - 3			3	3	3	3	3	3		3		3
	Viduvēji - 2	2	2							2		2	
	Nepietiekami - 1												
<i>PRASME VEIDOT STĀSTU APRAKSTU</i>	Labi - 3			3		3	3	3	3	3			3
	Viduvēji - 2	2	2		2						2	2	
	Nepietiekami - 1												
<i>RADOŠA STĀSTĪJUM A VEIDOŠANA S PRASME</i>	Labi - 3			3	3	3		3	3		3		3
	Viduvēji - 2	2	2				2				2		2
	Nepietiekami - 1												

Kā redzams tabulā, pat nelielā laika posmā bērnu stāstītprasme ir uzlabojusies. Līdzās pedagogiskajam procesam pirmsskolā tika sadarbībā iesaistīti arī vecāki. Pedagoģs piedāvāja šādas darbības:

1. Vecāki tika aicināti, stāstot viņiem pasakas, pārliecināties, vai visi vārdi bērnam ir saprotami un paskaidrot tos vārdus, ko nesaprot.
2. Tika ieteiktas dažādas vārdu spēles “Ko es redzēju”, “Atrodi pāri”.

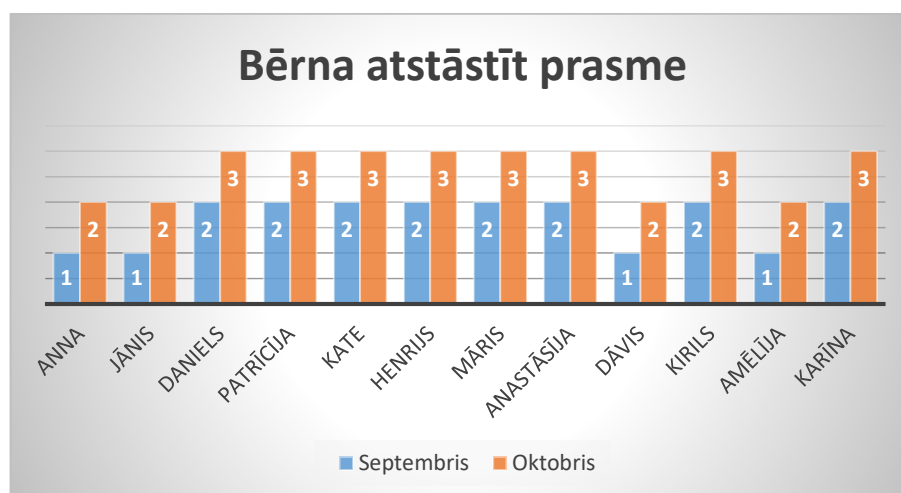
Darba autore secina, ja darba procesā iesaistās arī ģimene (māte, tēvs), bērna attīstība un izaugsme ir acīmredzama, bet ja vecāki negrib vai nav laika piedalīties mērķtiecīgā sadarbībā, tas neveicina bērna izaugsmi.

2.3 Pētījumā iegūto datu analīze

Septembrī bērnu stāstītprasmes līmenis tika vērtēts, izmantojot novērojumus un individuālas sarunas ar bērnu. Savus vērojumus un iegūtos pētījuma datus esmu apkopojusi tabulā. Varu secināt, ka četru bērnu atstāstīšanai bija raksturīgs haotisks temata izklāsts un turpmākā darbā ir nepieciešams šiem bērniem sekmēt pieredzi atstāstīt.

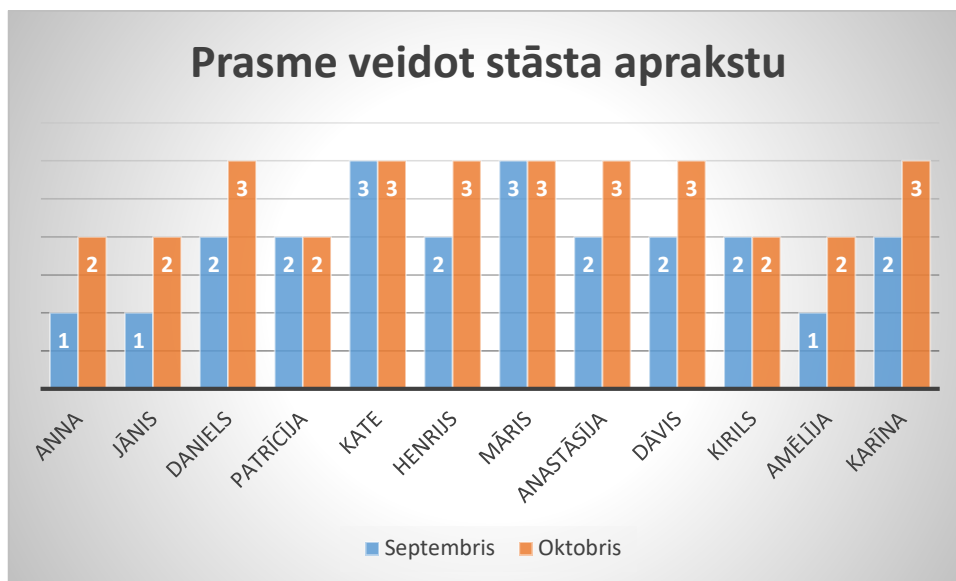
Sešiem bērniem stāstījums ar problēmas pieteikumu un secinājumiem bija veiksmīgs, bet vēl jāturpina to pilnveidot, lai stāstījums būtu plānveidīgs.

1.attēls Bērnu atstāstīšanas prasmes septembra, oktobra mēnesī.

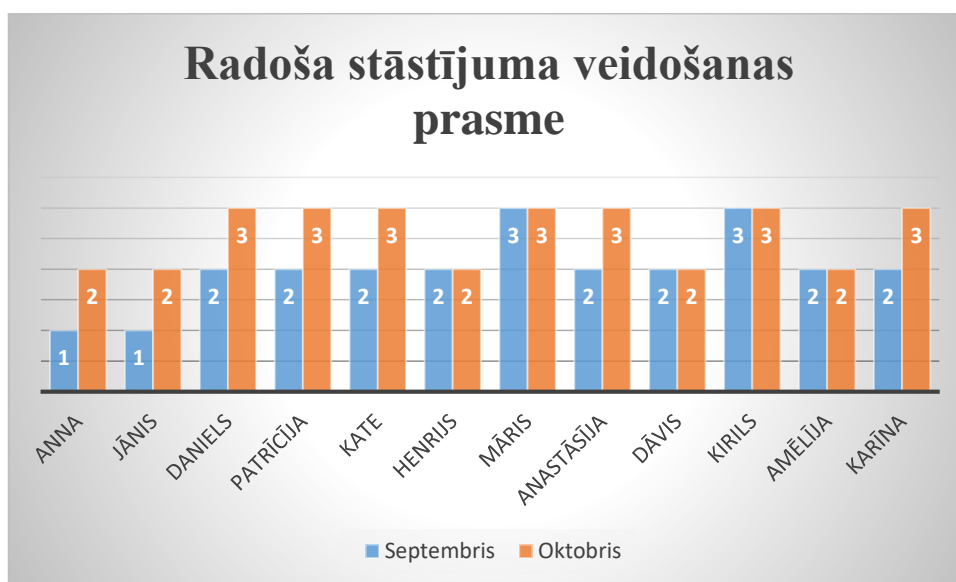
Ir pierādīts, ka bērna runas attīstības līmenis atrodas tiešā saistībā ar pirkstu sīko muskulatūras attīstību, tādēļ darba autore bērniem piedāvā darboties ar dabas materiāliem, lai stimulētu runas attīstību (skat 2. attēlu).

2.attēls Bērnu prasme veidot stāstu – aprakstu par priekšmetiem
septembra ,oktobra mēnesī.

Septembra mēnesī pārdomāts, plānveidīgs stāstījums, labi, izdevās Katei un Mārim. Lai uzlabotu šos datus, darba autore piedāvāja lasīt grāmatu divu nedēļu garumā un bērni labprāt klausījās. Šajā posmā bērni par pasaku uzdeva daudz jautājumu. Skolotājs bērniem piedāvāja pētīt: akmeni, ūdeni dažādos stāvokļos, smiltis, ūdens dzīvniekus, lai noteiktu formu, krāsu, īpašības (skat. 3. tabulu).

3.attēls Bērnu prasme veidot stāstu – aprakstu par priekšmetiem septembra, oktobra mēnesī.

Oktobrī ir skaidri redzams, ka bērnu zināšanas par pasaku ir uzlabojušās, ko var redzēt tabulā. (skat 3. attēlu) patstāvīgā darbībā bērni bieži izmanto (spēlējoties) pasakas tēlus un sanāk neliela teātra izrāde, kur galvenais skatītājs ir skolotājs, bet aktieri ir bērni.

Bērnu zināšanas bija uzlabojušās, jo bērni rotaļnodarbībās bieži izmantoja dabas materiālus. Rezultātā ikviens spēja raksturot šos materiālus.

Darba autore secina, ka bērni arī labprāt spēlējas ar dabas materiāliem – gan iekšelpās gan ārā (skat. 4.pielikumu). Divu mēnešu laikā ir redzams, ka arī radošais stāsts ir uzlabojies jo ir - ievads, iztirzājums, nobeigums. Pieciem bērniem ir izdevies labi *radošais stāsts*, bet viduvēji apguva trīs bērni. Neviens bērns neieguva vērtējumu – *nepietiekami*, kas ir labs rādītājs oktobra beigās. Bērni bija dzirdējuši, kādā pasākumā, par kastani un viņa ceļojumu. Bērni labprāt stāstīja par redzēto ārā un stāstīja par jau gūto pieredzi.

Tika salīdzināti bērna stāstītprasmes līmenis septembra un oktobra mēnesī, katram bērnam individuāli. Beigu posmā lielākā daļa bērnu, tas ir, 8 no 12 bērniem, uzrādīja augstus rādītājus. Novērojumi liecina, ka stāstītprasmes līmenis katram bērnam uzlabojies. Sākumā visu bērnu stāstītprasmes līmenis bija 1 – 2 punktu robežās, neviens bērns neuzrādīja maksimālo punktu skaitu. Ja analizē katru bērnu atsevišķi ir redzami uzlabojumi, kas pierāda, ka pasaka uzdevumi ir devuši vēlamu rezultātu. Analizējot iegūtos rezultātus var secināt, ka lai trim bērniemsekmētu stāstītprasmi ir jāstrādā individuāli.

Stāstītprasme ir īpaša runas spējas, kura pirmsskolas izglītības iestādē skolotājam ir jāsekmē gan ārā rotaļnodarbībās, gan iekšelpās. Stāstījuma veidiem ir var tikt vērtīti izzinot tādas pazīmes kā: secīgums, tēlainība, izteiksmīgums, patstāvība, vārdu krājums, teikuma uzbūve.

Pētījumā tika aptaujāti 12 bērnu vecāki ar mērķi noskaidrot vecāku viedokli par pasaku lasīšanu mājās.

Anketēšanas uzdevumi:

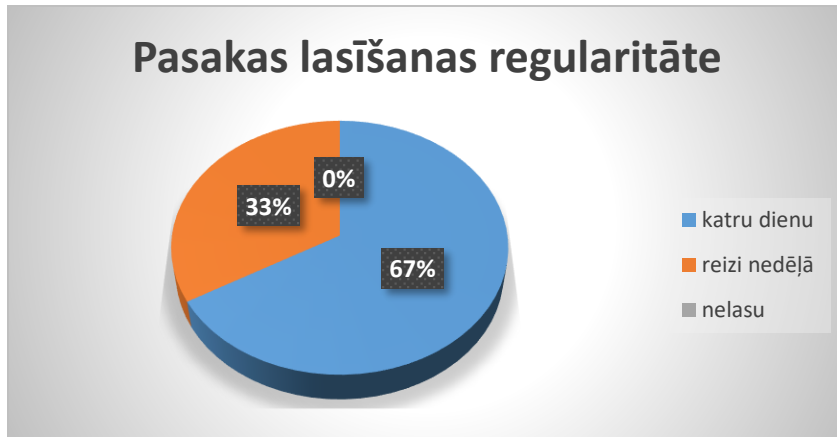
- 1) Uzzināt vai vecāki bērnam lasa pasakas.
- 2) Uzzināt vai bērns ir laimīgs, kad tiek lasīta grāmata.
- 3) Uzzināt cik ilgi bērns spēj klausīties pasaku.
- 4) Noskaidrot vai pēc pasakas izlasīšanas bērns ir apmierināts un mierīgs.
- 5) Noskaidrot vai grāmatas kuras tiek lasītas, tiek izvēlētas kopā ar bērnu
- 6) Apkopot pētījuma datus.

Anketēšanas laiks: 2018. gada septembris

Vecāku skaits: 12 un divi skolotāji

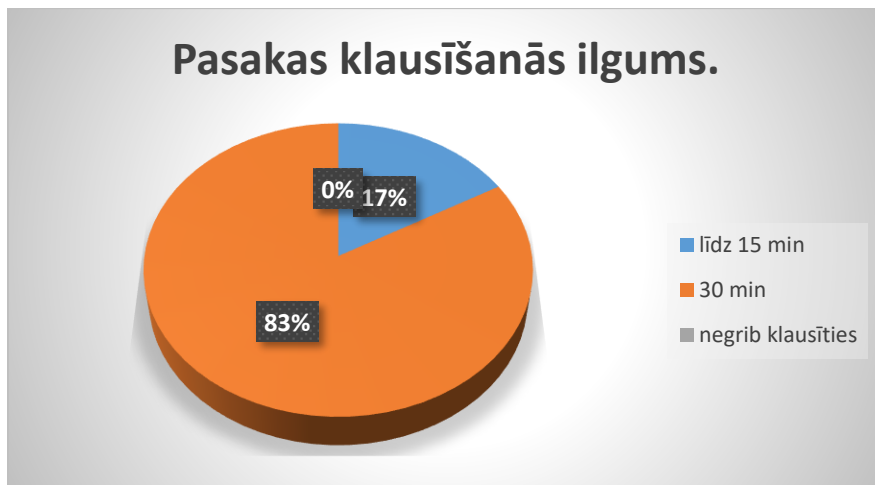
Anketas izvērtēšanas rezultāti :

4.attēls Pasakas lasīšanas regularitāte.

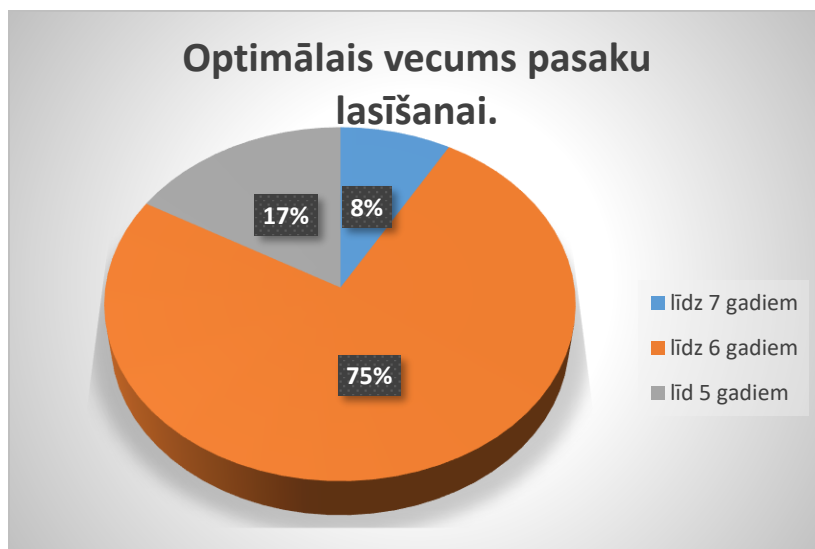
Darba autore vēlējās uzzināt vecāku domas par pasaku lasīšanu, kā arī lai izveidotos ciešāka sadarbība ar grupas vecākiem. Vecāki bija atsaucīgi un ar prieku aizpildīja dotās anketas.

5.attēls Pasakas klausīšanās ilgums.

Autorei bija interesēja bērnu un vecāku sadarbība mājās un arī vecāku domas par pasaku nepieciešamību. Bija mērķis pārbaudīt vai vecāki domā tāpat kā darba autore, ka pasakas sekmē stāstītprasmi.

6. attēls optimālais vecums pasaku lasīšanai

Apkopojot anketas rezultātus, strādājot divus mēnešus, konstatēju : bērni labprāt klausās pasakas, ja ir atbilstoša vide un atbildīgs pedagogs. Pirmsskolas izglītības iestādē bērniem ir svarīgi, lai viņi tiktu uzklausi, justos droši, gūtu atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Vecāku atbildes (anketa) palīdzēja ikdienas darbā, lai izprastu bērnu vajadzības. Darba autore secina, cik liela vērtība ir labai komunikācijai ar vecāku. Ja vecāks jūtas drošs par savu bērnu, pirmsskolas izglītības iestādē, tad arī bērns jūtas labi un ar prieku pieņem jaunu informāciju.

Secinājumi

- Darbojoties ar dabas materiāliem (mālu, smiltīm, sniegu, dubļi un citi) attīstās sīkā pirkstu muskulatūra un rodas vēlme mutvārdos raksturot materiāla kvalitāti, tā vienlaicīgi sekmējot stāsta apraksta veidošanās prasmi.
- Rotaļa palīdz attīstīt bērna runu un atstāstīšanu, bet roku lelles ir labs līdzeklis bērna vēlmes iesaistīties stāstīšanā sekmēšanai.
- Lai bērni uzmanīgi klausītos pieaugušā vai vienaudžu stāstījumu, ir ne tikai jāizlasa teksts vai jāstāsta, bet arī jāveicina bērna uzmanība ar citām metodēm, piemēram, jāpapildina stāstījums ar attēliem, emociju piktogrammām. Tādā veidā bērniem attīstās spēja uzmanīgi klausīties, kas sekmē arī stāstītprasmi.
- Līdz ar lomu rotaļu centru izveidi, ļoti svarīgi ir arī ar kādiem materiāliem bērns darbojas. Būtu vēlams, lai tie būtu dabas materiāli, bet arī plastmasa, stikls, audums bērniem ir jāpazīst, tas sekmē dažādu stāstījuma veidu īstenošanu praksē.
- Bērniem ir jāsekmē prasme monologrunā īstenot dažādus stāstījuma veidi – stāstījums par attēla saturu, apraksts kā stāstījuma veids, atstāstīšana.
- Liela nozīme ir saiknei ar klausītāju, lai pats runātājs jutos drošs par savu teikto un saņemtu atbalstu.
- Ja darba procesā iesaistās arī ģimene, bērna attīstība un izaugsme ir acīmredzama, bet ja vecāki negrib vai nav laika piedalīties sarunās ar bērnu, tas nenodrošina nepieciešamos apstākļus bērna izaugsmei.
- Skolotājs, vērojot bērnu rotaļas, rosina bērnus domāt par to, ko viņi dara, un pētīt materiālus, ar kuriem viņi darbojas, tā vienlaicīgi izzinot un sekmējot bērna stāstītprasmi.
- Roku lelles jau agrā vecumā mudina bērnus ieklausīties dzejolī, pasakā, vienlaikus skatoties uz darbojošos lelli, emocionāli atsaukties daiļdarba saturam, runāt līdz personāžam.

Pētījumā tika pārbaudīta hipotēze.

Stāstītprasme tiek veiksmīgi sekmēta, ja :

- sadarbībā ar bērniem tiek gatavoti rotaļu tēli un atribūti;
- tiek izzināti un mutvārdos raksturoti dabas materiāli;

- pedagogs piedāvā bērniem aktīvi iesaistīties dramaturģijā un patstāvīgi sacerēt sižetu.

Pētījuma hipotēze apstiprinājās.

Izmantotā literatūra un avoti

1. Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., Markus, D., Skujiņa, V., Šalme, A. (2000) *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*, apgāds “Zvaigzne ABC”
2. Blūmentāle, I., Kalēja, I., Klatenberga, I., Kušķe, S., Vabale, A. (2014) *Rokasgrāmata runa, valodas un dzirdes attīstībā un traucējumu izzināšanā. 1. daļa*
3. Brice, B. (2013) *Viss sākas ar rotaļu*, “Izdevniecība RaKa”
4. Dzintere, D., Stangaine, I. (2007) *Rotaļa – bērna dzīves prasmju sekmētāja* “Izdevniecība RaKa”
5. Dzintere, D., Stangaine, I., Augstkalne, D. (2014) *Bērna komunikatīvās kompetences attīstība*. – “Izdevniecība RaKa”
6. Frīdenberga, B. (1999) *Ja gribi zināt – atver un uzzini...*, Rīgas Pilsētas Skolu Valde.
7. Golubina, V. *Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata* (2007) Sia Izglītības soļi
8. Golubina, V., Ikale, I., Lanka, A. (2016) *Latviešu valoda 2.klasei -2 daļa*, Rīga, “Zvaigzne ABC”
9. Hadaņonoka, I., Hadaņonoka, L. (2014) *Kā raisās valodiņa* Rīga
10. Hansena, A., Kirstena., Kaufmane, K., Rokšana., Saifers Stefans. (2002.) *Bērncentrētu grupu veidošana*. Izglītības iniciatīvu centrs
11. Gudjons, H. (2007). *Pedagoģijas pamatatziņas : Zvaigzne ABC*
12. Millere - Hohāgena, I., Millers - Hohāgens, J. (2011) *Vai Montesori skola ir manam bērnam vispiemērotākā?* SIA “J.L.V.” izdevums latviešu valodā
13. Irbe, A., Lidenberga, S. (2014) *Bērns runāt mācās ģimenē*. Rīga: RaKa
14. Kaņepēja, R., Lieģiniece, D., Mangule, I., Ukstiņa, R., Dzintere, D., Stangaine, I.,...Gaugere, Z., (2012) *Ceļā uz skolu, bērnu sagatavošana pamatizglītības ieguvei*, Apgāds Zvaigzne ABC”
15. Karlģēns, F. (2008) *Valdorfa pedagoģija*, SIA” J.L.V.”, izdevums latviešu valodā, Rīga, “JUMAVA”
16. Kolominckis, J., (1990) *Cilvēks psiholoģija*. Rīga “Zvaigzne ABC”
17. Korbe, V. *Programma skaņu izrunas un runas kultūras attīstīšanai pa pakāpēm pirmsskolas vecuma bērniem un bērniem ar izrunas traucējumiem* (2007) – Sia “izglītības soļi”
18. Lieģiniece, D., Nazarova, I., (1999) *Veseluma pieeja valodas apgūvē 5 – 7 gadu veciem bērniem*. Rīga: RaKa
19. Lieģiniece, D. *Kopveseluma* (1999) *pieeja audzināšanā* izdevniecība RaKa

20. Likona, T. (2000) *Bērna audzināšana no dzimšanas brīža caur pusaudžu gadiem* "Avots"
21. Piažē Ž. *Bērna intelektuālā attīstība*. Rīga, Pētergailis. 2002.
22. Ptičkina, Ā. (1999) *Lasīšanas mācības sākumskolā*, Rīga, "Pētergailis
23. Rinķis, J. (2002) *Mācīšanās spēju attīstīšana*, izdevniecība Pētergailis
24. Svence, G. (1999) *Attīstības psiholoģija*. Rīga :Zvaigzne ABC
25. Špona, A., Jermolajeva, J., Stangaine, I., Siliņa – Jasjukeviča, G., Tauriņa, A., Medne., D., Līduma, A., Randoha, A., Augstmane., Vigule, D. Rīgas pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija Pirmskolas pedagoģijas katedra -*Bērnu sasniegumu veicināšana pirmsskolā* (2015) – "Izdevniecība RaKa"
26. Vigule., (1998) *K. Dēķens par pirmsskolas bērnu audzināšanu un attīstību*, Rīga, Izdevniecība "Vārti"
27. Višķere, Z. (2017) *Spēlējies un audz*, SIA "J.L.V
28. Zelmenis, V. (2000) *Pedagoģijas pamati*, Rīga, RaKa
29. Л.Н., Павлова., Е.Б. Волова, З.Г. Пилюгина. *Раннее детство : познавательное развитие* (2004) Москва, Мозаика – Синтез
30. Robin, Harwood., Scott, A. Miller., Ross, Vasta., (2008) *Child Psychology, Development in a Changing Society* - Printed in the United States of America

Pielikumi

- 1) X (PII) mācību satura plānojums *oktobra* mēnesim “Taurenīšu” (4 -5 g) grupā.
- 2) Vienas nedēļas plāns.
- 3) Anketa vecākiem.
- 4) Dabas materiālu *foto* – gan iekštelpās, gan ārā.
- 5) Sakārto attēlus pēc pasakas motīviem.
- 6) Vienas dienas izvērsts plānojums.

X (PII) mācību satura plānojums **oktobra** mēnesim “Taurenīšu” (4 -5 g) grupā.

Lielā ideja - Kas mēs esam?

Ziņa bērnam - Mēs esam atšķirīgi pēc izskata un sava vārda.

Tēma - “Iepazīsimies- mans vārds”, “Katram savs darbs”, “Kas ir laime?” “Kādi mēs gribētu kļūt, kad izaugsim?”

Vērtības - kā dzīvība, cilvēka cieņa, brīvība, ģimene, laulība, darbs, daba, kultūra, latviešu valoda un Latvijas valsts, veidojot vērtējošu attieksmi un atbildību par sevi un savu rīcību.

Caurviju prasmes - pašziņa un pašvadība, domāšana un radošums, sadarbība un līdzdarbība, digitālās prasmes.

Mācību joma	Sasniedzamais rezultāts	Kā tas tiks sasniegts? (Izmantojamie materiāli, metodes, paņēmieni, darba organizācijas formas, resursi).
Valodu	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Saklausa un nosauc pirmo skaņu savā vārdā. ✚ Veicināt bērnu valodas attīstību – vārdu krājuma paplašināšanos, jēdzienu vispārināšanu, stāstītprasmi, atdarinot dažādus tēlus un to emocionālos pārdzīvojumus. 	Vārdu kartītes; Dažādi priekšmeti Skaņu skaita noteikšanai vārdā; Burtu trafareti; grāmatas; žurnāli; drukātie teksti, kā arī pasaka par “Diegabiksi”.
Dabasziņātņu	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Nosauc novērotās dabas parādības, raksturo tās ar vienu īpašības vārdu. 	Bērni vēro un sajūt dabā dažādas dabas parādības. Nosauc tās, raksturo tās. Pastaigas dažādos laikapstākļos. Skolotājs parādīja laikapstākļus arī attēlos, video.
Matemātika	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Salīdzina “vienādas” un “nevienādas” kopas pēc skaita – skaitot vai neskaitot (savienojot 1:1) 	Saskaita pēc daudzuma atšķirīgas vai vienādas kopas. Neskaitot salīdzina. Skaitāmais materiāls , dabas materiāls, piemēram, kastaņi.
Sociālā un pilsoniskā	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Nosauc savu vārdu , uzvārdu un dzimumu. 	Bērni nosauc un lieto savu uzvārdu stāstot par sevi. Spēj nosaukt citu bērnu vārdus.
Kultūras izpratne un pašizpaušme	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Loka papīru divās daļās. 	Bērni mācās locīt papīru – loka divās daļās, locījuma

mākslā, tehnoloģijas		vietā nogludina ar pirkstiem. Dažāda veida papīri : avīzes žurnāli.
Veselības un fiziskās aktivitātes	✚ Veic vienkāršas ar personisko higēnu saistītas darbības pēc aicinājuma.	Rosina izmantot ikdienā personīgās higēnas piederumus : dvielis, zobu birste, salvetes, lai notīrītu netīrās rokas.

Pirmdiena	Otrdiena	Trešdiena
<p>Apakštemats: „Ģimene un bērni”</p> <p>Dominante: sociālās zinības</p> <p>Pakārtotie mācību prieti: veidošana, sports</p> <p>Mērķis dienai: Iepazīstināt ar pieklājības normām sabiedrībā.</p> <p>Uzdevumi Vingrināties veidot no plastilīna vistu vai cāli pēc iepriekšēja vērojuma. (fiziskā. j.)</p> <p>Paplašināt vārdu krājumu ar vārdu gatavošanās(psih.att. j.)</p>	<p>Apakštemats:”Katram ir sava mamma”</p> <p>Dominante:dabas zinības</p> <p>Pakārtotie mācību prieti: aplicēšana , konstruēšana</p> <p>Mērķis dienai : Veidot priekšstatus par to, ka ne tikai cilvēkiem ir mammas, bet arī citām dzīvajām radībām.</p> <p>Uzdevumi: Iepazīties ar, savvaļas dzīvniekiem piemēram, lauva, zaķis, zalktis u.c. (fiziskā. j.)</p> <p>Vingrināties darboties ar dažādiem aplicēšanas materiāliem.(psihiskā.j.)</p> <p>Vingrināties līmēt ar PVA līmi spalvas un kociņus.(fiziskā. j.)</p> <p>Sekmēt pirkstu muskulatūras attīstību, acu, roku kustību koordināciju,(fiziskā. j.)</p>	<p>Apakštemats:” Kas ir laime?”</p> <p>Dominante:literatūra</p> <p>Pakārtotie mācību prieti: rokdarbi</p> <p>Mērķis dienai: gatavošanās dramatižācijas uzvedumam</p> <p>Uzdevumi:. Attīstīt prasmi uzmanīgi klausīties pasaku.</p> <p>Rosināt runāt par pasaku, apgūt, lai pēc divām nedēļām varētu piedalīties galda teātra uzvedumā (dramatižācijā) jautā bērniem par dzirdēto(“ kas, ko darīja un kāpēc?”)</p> <p>Maizīšu gatavošana.</p> <p>Vingrināties smērēt kausēto sieru uz maizes ar naža palīdzību. Vingrināties uzbērt zaļumus uz maizes vai uzlikt desu un gurķi. Iepazīties ar galda klāšanas kultūru.(sociālā.j.)Veicināt saskarsmes prasmju apguvi, darinot kolektīvu darbu (fiziskā. j.)</p>

Ceturtdiena	Piektdiena
<p>Apakštemats: Veidot maketu vai dekorācijas”</p> <p>Dominante: matemātika</p> <p>Pakārtotie mācību priekšmeti: zīmēšana, rakstīt mācība.</p> <p>Mērķis dienai: Veidot sadarbības prasmes, kopā veicot kolektīvu darbu.</p> <p>Uzdevumi: Vingrināties atšķirt jēdzienus „vairāk”, „mazāk”.</p> <p>Vingrināties salīdzināt priekšmetus pēc lieluma – lielāks, mazāks. (fiziskā. J., psihiskā)</p> <p>Vingrināties zīmēt punktēšanas tehnikā. Rosināt spēlēt pirkstu rotaļas saistībā ar ritmisku runu.</p> <p>Pirkstu rotaļa „Pelīt, pelīt nu, nu, nu!”</p> <p>(psih.att. j.)</p>	<p>Apakštemats: “Katram savs darbs”</p> <p>Dominante: runas attīstība</p> <p>Pakārtotie mācību priekšmeti: Sports, mūzika</p> <p>Mērķis dienai: Pozitīvas attieksmes veidošana</p> <p>pret dabu ,grupas biedriem, iesaistoties dažādās aktivitātēs.</p> <p>Uzdevumi: Pilnveidojot bērna zināšanas un prasmes grābjot, savācot lapas, zarus maisā(sociālajā,fiziskā.j.)</p> <p>Aktīvi iesaistīties sagatavotajās rotaļās(fiziskā.j)</p> <p>Pilnveidot kustību prasmi dziedāšanas laikā(fiziskajā.j.)Rosināt uzdevumus apgūt darbības procesā.(fiziskā. j.)</p>

Anketa vecākiem

Cienījamie vecāki!

Lai pilnveidotu PII darbu, padziļinātu saikni ar vecākiem un plānotu turpmākos uzdevumus, lūdzu atbildēt uz dažiem, jautājumiem, atbilstošākos apvelciet.

Ja jūsuprāt ir vairākas atbildes, tad apvelciet visas vai papildiniet.

7) Vai Jūs bērnam lasāt pasakas?

Jā Nē Dažreiz

8) Cik regulāri Jūs lasāt?

Katru dienu Reizi nedēļā Nelasu

9) Kādas pasakas Jūs lasāt bērnam?

Tautas pasakas Literārās pasakas Teikas

10) Vai bērns ir laimīgs, kad tiek lasīta grāmata?

Jā Nē Dažreiz

11) Grāmatas kuras tiek lasītas tiek izvēlētas kopā ar bērnu?

Jā Nē Dažreiz

12) Cik ilgi bērns spēj klausīties pasaku?

Līdz 15 min 30 min Nespēj un negrib klausīties

13) Kura ir bērna mīļākā pasaka?

14) Kur bērns atrodas, kad tiek lasīta grāmata?

Gultā Uz paklāja Pie galda

15) Līdz cik gadiem Jūs uzskatāt bērnam ir jālasa pasakas

Līdz 7 gadiem līdz 6 gadiem līdz 5 gadiem

10) Vai pēc pasakas izlasīšanas bērns ir apmierināts un mierīgs?

Jā Nē Dažreiz

Vienas dienas izvērsts plānojums.***Rīta cēliens:***

Grāmatu centrā izliktas grāmatas par kokiem, rudeni, izlikti attēli ar rudens ainavām;

Matemātikas , konstruēšanas centrā “ Saliekamie attēli”

Rokdarbu centrā “ Atrodi īsto lapu”

Kopā ar atnākušajiem bērniem tiek aplaistīti istabas augi. Pie puķu podiem kopīgi tiek konstatēts, ka podiņos puķēm ir sausa zeme. Bērni apskata jaunās grāmatas. Bērni pēta un spēlējas ar dabas materiāliem. Rīta vingrošana.

Rīta aplis:

Pēc pazīstamas melodijas atskanēšanas visi bērni sanāk uz paklāja. Sasveicināšanās rotaļa. Pēc rotaļas tiek noskaidrots, cik bērni ir atnākuši, kuri nav ieradušies. Noskaidrojam, kāda šodien diena, datums, mēnesis, gads, kāds gadalaiks. Noskaidrojam ar “ Kluso telefonu” spēles palīdzību. Pie kalendāra tiek uzlikts dienas nosaukums, noskaidrojam, ka šī ir pirmā diena nedēļā. Kopīgi pārrunājam, kā pavadītas brīvdienas, kādi ir šīs nedēļas plāni un uzdevumi.

Rotaļnodarbība:***Ievaddaļa :***

Skolotājs pastāsta, ar šo dienu sāksies ceļojums pasaku pasaulē, kopīgi iepazīsimies ar Žaņa Grīva pasaku grāmatu “Diegabiksis”. Šī grāmata ir par bruņurupuci, kurš meklē pasaulē laimi. Pasakā atklājas kā Diegabiksis piedzima un aizgāja pasaulē laimi meklēt. Šodien es jums stāstīšu par to, kā viņš satikās ar sirmo Kalnu un kā viņš spēkojās pats ar savu atspulgu ūdens spogulī. Daudz uzzināsim par gadalaiku vasara – pētīsim, eksperimentēsim, darīsim daudz interesantu lietu. Bērni iekārtojas ērti uz paklāja uz spilveniem.

Galvenā daļa:

Skolotāja lasa:

- Bibi, kur tu esi?
- Gulēt nāc!
- Es jau sen zem segas.

Stāstīt sāk!

“Labi, tad klausies! Kad mazais bruņurupucēns Diegabiksis upes dzelmē atzilba no bailēm, viņš izpleta kājas un sāka peldēt. Viņš nemaz nezināja, ka tik labi prot peldēt, un tāpēc pats par sevi priecājās. Peldēja, peldēja. Te priekšā ieraudzīja lielu ūdensrozi ar zeltītām bārkstīm vidū. Uz ūdensrozes platās lapas sēdēja maza vardīte...”

Pārrunā ar bērniem, kāds laiks aprakstīts? Kāda ir varde? Kas ir laime? Tiek izskaidroti nepazīstamie vārdi *lēpju lapas, ūdris, ūdensšurka*.

Bērni tiek aicināti ieklausīties, nomierinošā mūzikā, kurā ir dzirdama ūdens skaņas un vējš.

Visi kopā mēģināsim atkārtot, kā pūš vējš. Vis tiek atveidots ar kustībām. Artikulācijas aparātam izpildām vingrinājumus “Silts vējš” un Auksts vējš”

Bērnus uzaicina turpināt klausīties pasaku, par notikumiem ūdens pasaulē.

“Nāc, es tevi iepazīstināšu ar mūsu zemūdens valstību! Aizpeldēsim uz Ūdensrožu līci. Bet vai tu neesi bailīgs? – Es! – lielīgi iesaucās Diegabiksis. – Es bailes nepazīstu.

- Kvak, tad ir labi, - nopriecājās Vardīte. – Mums būs jāpeld garām Čūsku dzelmei. Tanī dzīvo mani vislielākie ienaidnieki – Ūdris, Ūdensšurka un zalktis. – Nekas, lai viņi tikai mēģina tuvoties, - neredzamajam ienaidniekam draudēja Diegabiksis un ielēca ūdenī. ”

Skolotāja parāda bērniem grāmatas ilustrāciju. Kopīgi atceramies, kā sauc ūdens dzīvniekus, kas tajā dzīvo, kā sauc jau iepazītos varoņus.

Uz tāfeles skolotāja uzraksta varde, laime, traks.

Pārrunājām, kas ir laime, kāpēc vardīte nedevās prom no mājām, kas ir bailes.

Skolotāja uzaicina katram pagatavot kādu ūdens dzīvnieku, kuru vēlāk tiks izmantota (dramatizācija)

Nobeiguma daļa:

Kad tiek pagatavots ūdens dzīvnieks, katrs bērns saliek uz atsevišķa galda savu darbu. Sakārto savu galda virsmu. Skolotāja jautā bērniem: “vai vēl klausīsimies pasaku par Diegabiksi?” Jā, atbildēja bērni!

Pošamies pastaigai.

Pastaigā bērni vēro cilvēku veikto darbu, skolotāja mudina meklēt kalniņus un pakalniņus, PII apkārtnē. Freiberga. I., Priede. L., raksta, ka bērnus jāmudina darīt dažādus darbiņus, kā arī jāmudina iztēloties sevi kā labu, čaklu prasmīgu darba darītāju un izpalīdzīgu cilvēku. Jārosina sapņot par sevi nākotnē, izjūtot gandarījumu un lepnumu par sevi, par to, ka arī citi cilvēki to novērtēs. Iztēlei ir liela nozīme. Tā veido ideālus, ļauj izjust iztēlotās atzinības saldo garšu, tādā veidā tieši un netieši ietekmējot sapņu īstenošanu.

Pēcpusdienas cēliens:

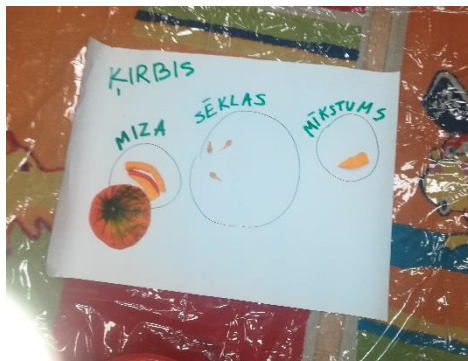
Individuālais darbs ar bērniem, darbs rotaļu centros. Ieliekam ūdens traukā dažādus priekšmetus, vērojam, kas notiek, kas grimst, kas peld? Varam šo ūdeni atstāt laistīšanai istabas augiem.

Bērni, kuri ir pabeiguši radošos darbiņus var iet spēlēt, sev vēlamos centros.

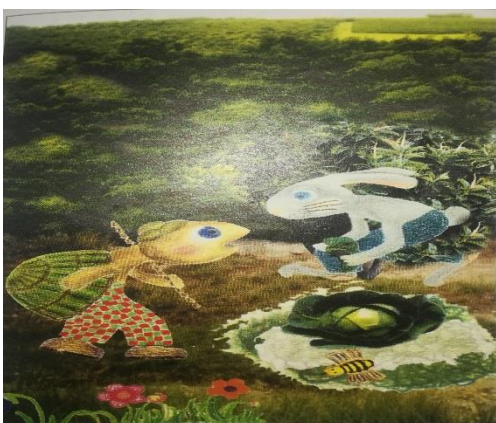
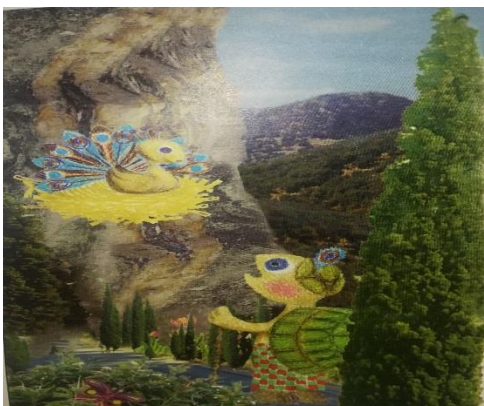
Balstoties uz izvirzītajiem kritērijiem (sk. 5. tabulu), tika pārbaudītas bērnu zināšanas

4.pielikums

Tika izmantotas grupas bērnu fotogrāfijas, pētījuma ietveros. Bērnu vecāki ar savu parakstu apliecināja, ka neiebilst par fotogrāfiju izmantošanu publiskā vidē.

Uzdevums : Aplūko attēlus! Sakārto attēlus pēc pasakas motīviem.

GALVOJUMS

Es, Madara Labanoviča

apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors

Madara Labanoviča
(vārds, uzvārds)

(paraksts)

Datums: 21.11.2018.

IZZIŅA PAR AIZSTĀVĒŠANU

Kvalifikācijas darbs / Bakalaura darbs / Diplomdarbs izstrādāts
(atbilstošo pasvītrot)

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

(fakultāte)

Ar savu parakstu apliecinu, ka darbs izstrādāts patstāvīgi.

Darba autors Madara Labanoviča

(vārds, uzvārds, paraksts)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Darba zinātniskais vadītājs Asoc. prof., Dr. Paed., Agrita Tauriņa

(akadēmiskais amats, zinātniskais grāds, vārds, uzvārds, paraksts)

Kvalifikācijas darbs / Bakalaura darbs / Diplomdarbs aizstāvēts

Pārbaudījuma komisijas 2018.gada _____ sēdē, protokola Nr. _____

vērtējums _____

(vērtējums)

(vērtējums vārdiem)

Valsts pārbaudījuma

komisijas priekšsēdētājs

(akadēmiskais amats, zinātniskais grāds, vārds, uzvārds)

(parakst)